

HAAPSALU LINNA TERVISE- PROFIIL

SIHTASUTUS LÄÄNEMAA

►
KOOSTAJAD:
TLÜ Haapsalu Kolledži
tervisejuhi õppekava
tudengid

**Maarja Kivisild,
Kersti Lehis-Õige,
Kadi Meresaar,
Heleri Ots,
Ly Pajur,
Marit Priinits,
Marlen Reimann,
Annetta-Marii Seer.**

JUHENDAJA:
Hele Leek-Ambur.

4	SISSEJUHATUS
5	1. HAAPSALU LINNA ÜLDANDMED JA ÜLDISELOOMUSTUS
5	1.1. Rahvastik
6	1.2. Rahvastiku ränne
6	1.3. Sünnid, surmad, iive
8	1.4. Haigestumised
8	1.5. Suremuskordajad
8	1.6. Kokkuvõtte valdkonna probleemidest
9	2. SOTSIAALNE SIDUSUS JA VÕRDESED VÕIMALUSED
9	2.1. Tööturu situatsioon
9	2.1.1. Keskmine brutotulu, töötuse osakaal
12	2.1.2. Ettevõtluskeskkond
13	2.2. Toimetulek
13	2.2.1. Ravikindlustus
14	2.2.2. Puuetega inimesed
16	2.2.3. Toimetulekutoetused
17	2.2.4. Sotsiaaltoetused
18	2.2.5. Sotsiaalteenused
19	2.2.6. Suhtelise vaesuse määr
20	2.3. Kaasatus kogukonna tegevustes
20	2.4. Kokkuvõtte valdkonna probleemidest
21	3. TOETAV ELUKESKKOND
21	3.1. Huvitegevused, spordirajatised ja vaba aja veetmine
23	3.2. Transport ja teedevõrk
23	3.2.1. Teed ja tänavad
25	3.2.2. Ühistransport
26	3.2.3. Kergliiklusteed
26	3.2.4. Rohealad
27	3.2.5. Ligipääsetavus
27	3.2.6. Sadamad
28	3.3. Keskkonnamõjurid
28	3.3.1. Vesi ja veekeskkond
29	3.3.2. Jäätmekäitlus
29	3.3.3. Õhusaaste
29	3.3.4. Muud mõjurid
30	3.4. Kuritegevus ja liiklusõnnetused
32	3.5. Tulekahjud
33	3.6. Alkoholi poliitika
33	3.7. Tervist edendavad lasteaiad, koolid ja töökohad
34	3.8. Hulkuvad loomad
34	3.9. Elukoha heaolu ja turvalisus
34	3.10. Perearstiabi kättesaadavus
35	3.11. Kokkuvõtte valdkonna probleemidest
36	4. TERVISLIK ELUVIIS
36	4.1. Tervisealase teabe kättesaadavus
36	4.2. Subjektiiivne tervise enesehinnang
37	4.3. Füüsiline aktiivsus
38	4.4. Turvavöö kasutamine
39	4.5. Ülekaalulisus
40	4.6. Alkoholi tarvitamine
42	4.7. Suitsetamine
43	4.8. Kokkuvõtte valdkonna probleemidest
44	5. RAHVASTIKU TERVISE SEISUND
44	5.1. Nakkushaigused
45	5.2. Pahaloomulised kasvajak
46	5.3. Õnnetusjuhtumid, mürgistused ja traumad
47	5.4. Vereringeelundkonna haigused
48	5.5. Kokkuvõtte valdkonna probleemidest
49	KOKKUVÕTE
51	Kasutatud kirjandus

SISSEJUHATUS

Rakenduspraktika ainekursuse raames koostasime grupitööna Haapsalu linna terviseprofili. Üldjuhul on vaatluse all aastad 2010–2017, kuid konkreetsed aastad sõltuvad statistiliste andmete kättesaadavusest. Profiili kokku panemisel on arvestatud 2017. aastal toimunud haldusreformi, mille käigus Haapsalu linn liitus Ridala vallaga – seega kõik andmed alates 2010. aastast käivad uue ühendamavalitsuse kohta.

Terviseprofili koostamise aluseks on võetud Tervise Arengu Instituudi (TAI) juhendmaterjalid. Andmeid terviseprofili jaoks on saadud erinevate ametkondade kodulehtedelt (nt Statistikaamet, TAI) või küsitud vastava valdkonnaga tegelevatest ametiasutustest (nt Maksu- ja Tolliamet, Sotsiaalkindlustusamet). Lisaks on infot ja kommentaare küsitud Haapsalu linnavalitsuse sotsiaalvaldkonna aselinnapealt Kaja Rootarelt.

Terviseprofili koostamise jaotasime omavahel järgmiselt:

- Haapsalu linna üldandmed ja üldiseloomustus – Heleri Ots;
- Sotsiaalne sidusus ja võrdsed võimalused – Marit Priinits;
- Toetav elukeskkond – Kadi Meresaar ja Annetta-Marii Seer;
- Tervislik eluviis – Kersti Lehis-Õige ja Ly Pajur;
- Rahva tervise seisund – Maarja Kivisild ja Marlen Reimann;
- Vormistamine – Marit Priinits.

1. HAAPSALU LINNA ÜLDANDMED JA ÜLDISELOOMUSTUS

Haapsalu asub Lääne maakonnas, Haapsalu lahe lõunakaldal. Vanem osa linnast asub kahe oosiga poolsaarel, mis loode suunas jätkub neemede ja mandriga ühinenud laidude ahelikuna. Läänes kuuluvad linna piiridesse Paralepa rand ja Paralepa parkmets. Linna ümbritseb Ridala vald, mille osad Paralepa alevik läänes ja

Uuemõisa alevik idas on linnaga praktiliselt kokku kasvanud. 15. oktoobril 2017. aastal toimunud kohalike omavalitsuste valimistega ühinesidki Haapsalu linn ja Ridala vald haldusterritoriaalselt üheks omavalitsuseks nimega Haapsalu linn. Linna pindala on 271,82 km².

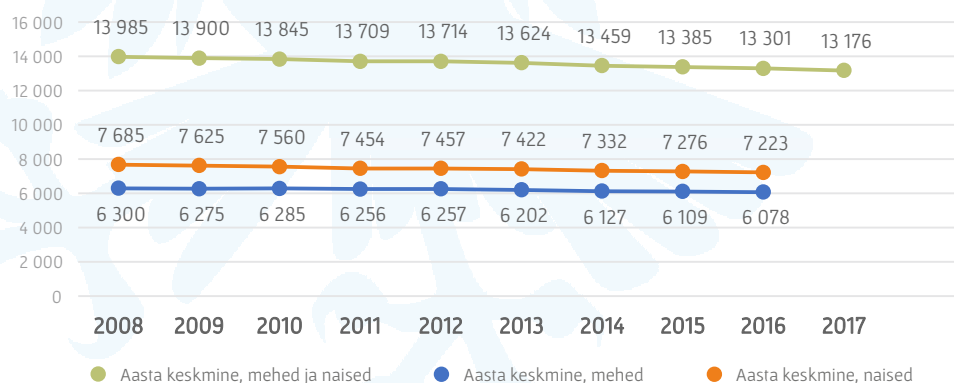
1.1.

Rahvastik

1. jaanuari 2018. aasta seisuga elab Haapsalus 13 142 elanikku, neist 54% moodustavad naised ja 46% mehed (vt joonis 1). Asustustihedus on 48,93 in/km². 2017. aasta andmete alusel moodustasid linna elanike arvust eestlased 89,3%; venelased 7,4%; ukrainlased 1%; valgevenelased 0,3%; soomlased 0,4% ning rahvuse andmed puuduvad 0,5%.

Eesti rahvastikuregistri andmetel on viimase viie aastaga rahvaarv vähenenud 420 elaniku võrra, aastas teeb see keskmiselt 105 elanikku. Elanike vähenemine on toimunud peamiselt noorte ja keskealiste elanike hulgas. Peamiseks lahkumise põhjusteks on mujale õppima ja töötama (elama) asumine.

Rahvaarvu jaotus

Joonis 1.
Haapsalu linna rahvaarvu sooline jaotus aastate lõikes (Statistikaamet, 2018).

1. HAAPSALU
LINNA ÜLD-
ANDMED JA ÜLD-
ISELOOMUSTUS

1.2.

Rahvastiku ränne

Haapsalut iseloomustab sisserände suurem osakaal väljarändest. Aastatel 2008–2016 ulatus väljaränne 786 inimeseni ja sisseränne lausa 3716 inimeseni. Lääne maakonna loomulik iive 2017. aasta seisuga on -70.

1.3.

Sünnid, surmad, iive

Aastatel 2008–2016 sündis Haapsalus keskmiselt 126 last aastas. Lääne maakonnas on kõige rohkem sünnitajaid vanuses 25–29 eluaastat. Teisel kohal on sünnitajad vanuses 20–24 eluaastat (keskmiselt 50 last aastas). Suur on ka 30–34-aastaste sünnitajate osakaal (keskmiselt 36 last aastas). 40+ sünnitajate osakaal on tunduvalt väiksem (keskmiselt 7 last aastas).

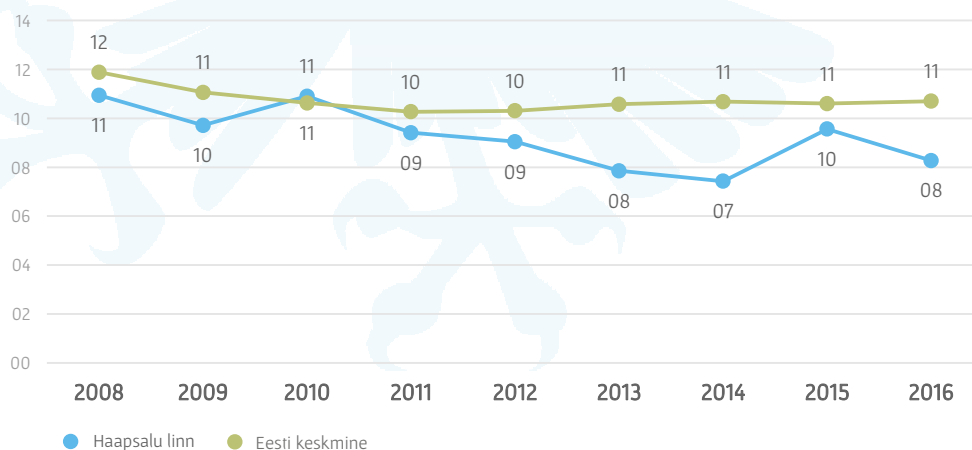
Haapsalu linna sündimuskordaja on aastate jooksul võrreldes Eesti keskmisega olnud pidevalt madalam (v.a 2010. aastal) (vt joonis 2). Põhjuseks võib olla rahvaarvu pidev vähenemine, kus lahkujate hulgas on ka palju noori. Aastatel 2008–2016 on Haapsalus iive

olnud pidevalt negatiivne (v.a 2010. aastal) (vt joonis 3).

Eesti keskmisega võrreldes on Haapsalu linna loomuliku iibe kordaja aastate lõikes siiski madalam. Probleemiks on üldine sündide madal arv.

Aastatel 2008–2018 suri aastas keskmiselt 167 inimest. Haapsalu linna suremuskordaja on võrreldes Eesti keskmisega aastatel 2010–2016 olnud pidevalt kõrgem, 2011. aastal aga oli Eesti keskmisega võrdne (12 surma aastas 1 000 elaniku kohta). Keskmiselt ületab linnaelanike suremus sündivust 41 elaniku võrra.

Sündimuskordaja

Joonis 2.

Haapsalu linna ja Eesti keskmine sündimuskordaja tuhande elaniku kohta (Statistikaamet, 2018).

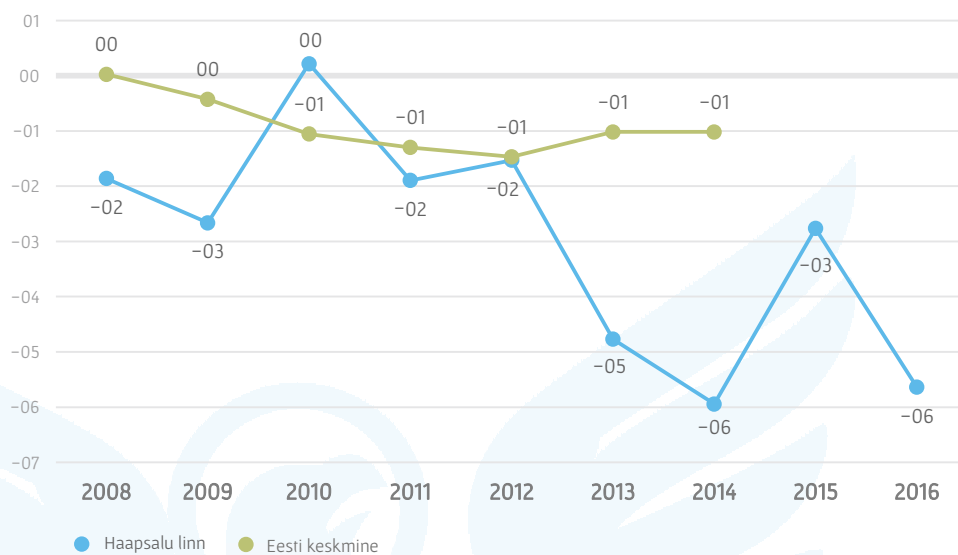

1. HAAPSALU
LINNA ÜLD-
ANDMED JA ÜLD-
ISELOOMUSTUS

1.3.

Sünnid, surmad,
iive

Iibenäitaja

▶ **Joonis 3.**
Haapsalu linna iibenäitaja
aastate lõikes
(Statistikaamet, 2018)

1. HAAPSALU
LINNA ÜLD-
ANDMED JA ÜLD-
ISELOOMUSTUS

1.4.

Haigestu- mised

Puukentsefaliiti nakatumine on küllaltki väike tänu vaktsineerimistele, keskmiselt 3,7 haigusjuhtu aastas. Lyme'i tõbi (puukborrelioos) nakatumine on aga märkimisväärselt suur, keskmiselt lausa 76 haigusjuhtu aastas (2008–2017). Puukide levikut on soodustanud soojad talved ja neile sobilik kasvukeskkond (võsastunud heinamaad).

Esmahaigestumine sugulisel teel levivatesse nakkushaigustesse on püsinud madal ja isegi vähenenud terves Lääne maakonnas. HIV-i on nakatunud 2008–2017. aastatel vaid 1 inimene. Tuberkuloosi haigestumise juhtumite arv on samuti vähenenud (2017. aastal 1 juhtum), kuid arvestades nakkuse levikut, tuleb tähelepanu pöörata just haiguse avastamisele.

1.5.

Suremus- kordajad

Laste suremus Lääne maakonnas on väike (2017. aasta seisuga 1 laps). Suremuskordaja vereringeelundite haigustesse on võrreldes eelnevate aastatega vähenenud, kuid võrreldes teiste haigustega on näitaja kõige suurem, keskmiselt 87 surma aastas. Siiani on see Eestis üldine probleem, sest kogu Eesti vereringeelundite suremusnäitaja on kõrge.

Suremuskordaja pahaloomulistesse kasvajatesse on viimastel aastatel samuti vähenenud (2017. aastal 36 juhtumit). Suremuskordaja välispõhjustest tingitud teguritest on vähenenud 2008. aasta 13 juhtumilt 2017. aastaks 9 juhtumini, tõenäoliselt seoses inimeste teadlikkuse tõusu ja teavitusalase töö tõhustamisega.

1.6.

Kokkuvõte valdkonna problee- midest

Haapsalu linna iseloomustab rahvaarvu järk-järguline vähenemine. Eesti rahvastikuregistri andmetel on viimase viie aastaga rahvaarv vähenenud 420 elaniku võrra, see teeb aastas keskmiselt 105 elanikku. Haapsalu linna nooremaelised ei leia piirkonnas rakendust ning lähevad mujale elama ja töötama, see on ka põhjuseks, miks

Haapsalu linna sündimuskordaja on väiksem Eesti keskmisest. Positiivne on nakkushaiguste vähenemine ja pahaloomuliste kasvajatete esmaavastamise haigusjuhtumite vähenemine Haapsalu elanikkonna hulgas.

2. SOTSIAALNE SIDUSUS JA VÕRDESED VÕIMALUSED

2.1.

Tööturu situatsioon

2.1.1. Keskmine brutotulu, töötuse osakaal

Maksumaksjate osakaal moodustab Haapsalu linna elanikkonnast ca 45% (2017. aastal ligikaudu 6 000 inimest). Brutotulu saajate arv on Haapsalu linnas vähenenud – 2008. aasta 6 379 inimeselt 2017. aastaks 5 234 inimeseni ehk ligikaudu 18% võrra. Samal ajal on jõudsalt suurenenud ülalpeetavate määr linnas (vt joonis 4) – põhjuseks 65+ vanuses elanike hulga suurenemine. Ülalpeetavate määr on Haapsalu linnas kõrgem kui Eestis keskmiselt.

Haapsalu linna elanike keskmine brutotulu on alates 2010. aastast stabiilselt kasvanud, kuid jääb ikkagi Eesti keskmisele näitajale alla (vt. joonis 5). See tuleneb Haapsalu linna ettevõtluskeskkonna spetsiifikast – suure osa moodustab kaubandus- ja teenindussektor, kus palgad on üldiselt väiksemad. Brutotulu kasvule on aidanud kaasa palgatõus, tulumaksuvaba miinimumi kasv ning Tallinna tööturu lähedus.

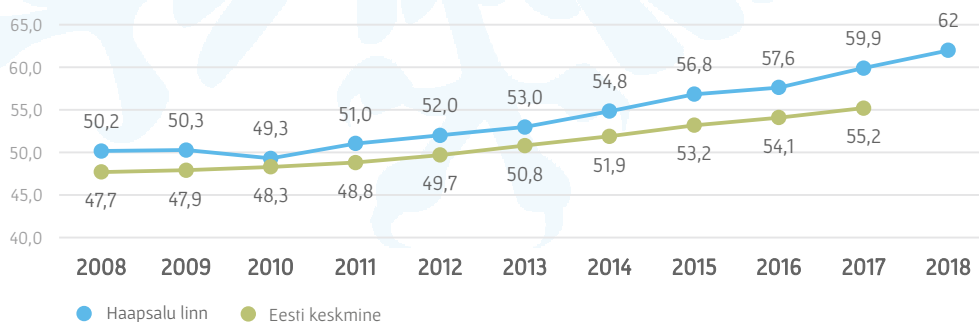
Naiste keskmine brutotulu on Haapsalu linnas olnud stabiilselt madalam kui meestel, kuid

alates 2010. aastast on vahe järk-järgult suurenenud. Sellest tulenevalt on meeste ja naiste keskmine brutotulu vahe Haapsalu linnas suurenenud Eesti keskmise tasemele (vt joonis 6). Eelkõige tuleb vahe sellest, et mehed ja naised töötavad erinevates majandussektorites ja erinevatel ametialadel.

Stabiilne majanduskasv alates 2010. aastast ning ettevõtete vajadus lisatöökäte järele on suurendanud tööhõive ja töäjõus osalemise määra ka Lääne maakonnas (vt jooniseid 7 ja 8). Samas jääb Lääne maakonna tööhõive ja töäjõus osalemise määr Eesti keskmisest madalamaks.

Stabiilse majanduskeskkonna tulemusena on langenud registreeritud töötute arv Haapsalu linnas. Kui 2010. aastal registreeris Töötukassa Haapsalu linnas 829 töötut, siis 2017. aastal langes registreeritud töötute arv 320-le (Töötukassa, 2018). Lääne maakonna töötuse määr langes 2010. aasta tipptasemelt (22,5%) 2016. aastaks 6,4%-le (15–74-aastaste elanike hõiveseisund).

Ülalpeetavate määr

Joonis 4.
Ülalpeetavate määr
Haapsalu linnas ja Eestis
aastate lõikes
(Statistikaamet, 2018).

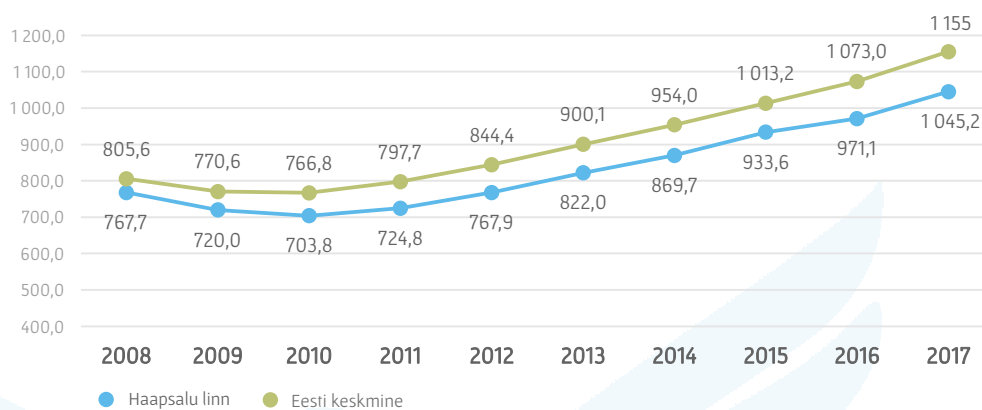
2.1.

Tööturu situatsioon

Joonis 5.

Keskmine brutotulu
Haapsalu linnas ja Eestis
aastate lõikes
(Maksu- ja Tolliamet, 2018).

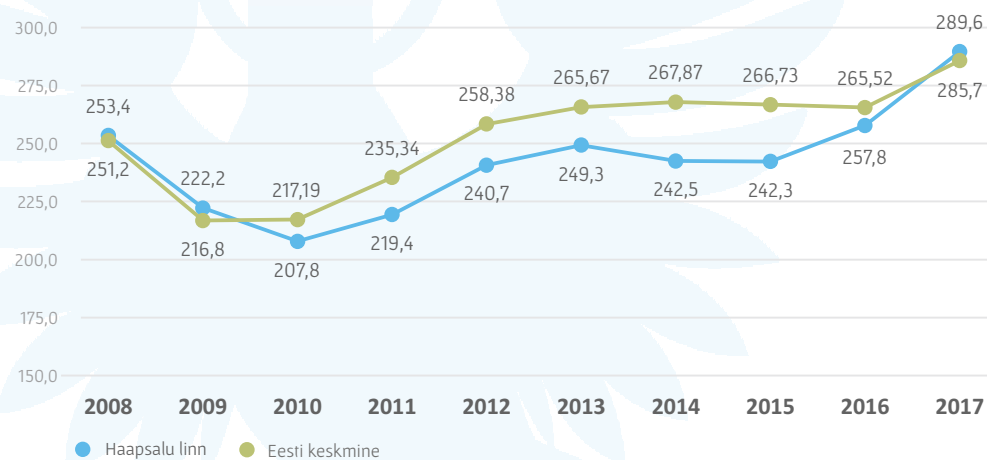
Keskmine brutotulu

Joonis 6.

Meeste ja naiste keskmise
brutotulu vahe Haapsalu
linnas ja Eestis
aastate lõikes
(Statistikaamet, 2018).

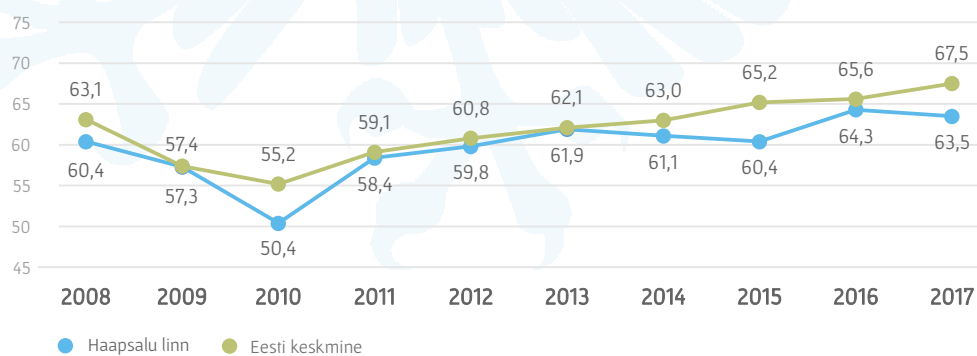
Meeste ja naiste keskmise brutotulu vahe

Joonis 7.

Tööhõive määr Lääne
maakonnas ja Eestis
aastate lõikes
(Statistikaamet, 2018).

Tööhõive

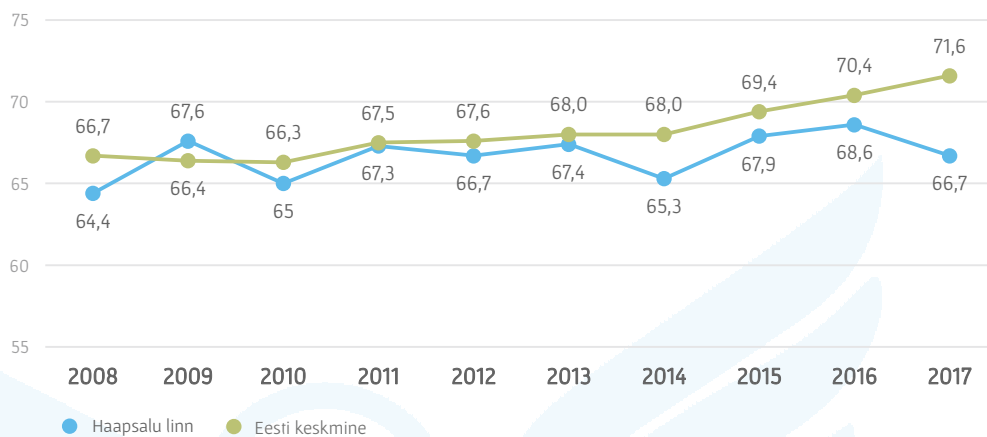

2.1.

Tööturu situatsioon

Tööjõus osalemine

Joonis 8.

Tööjõus osalemise määr
Lääne maakonnas ja Eestis
aastate lõikes
(Statistikaamet, 2018).

2. SOTSIAALNE
SIDUSUS JA
VÕRDESED
VÕIMALUSED

2.1.

Tööturu situatsioon

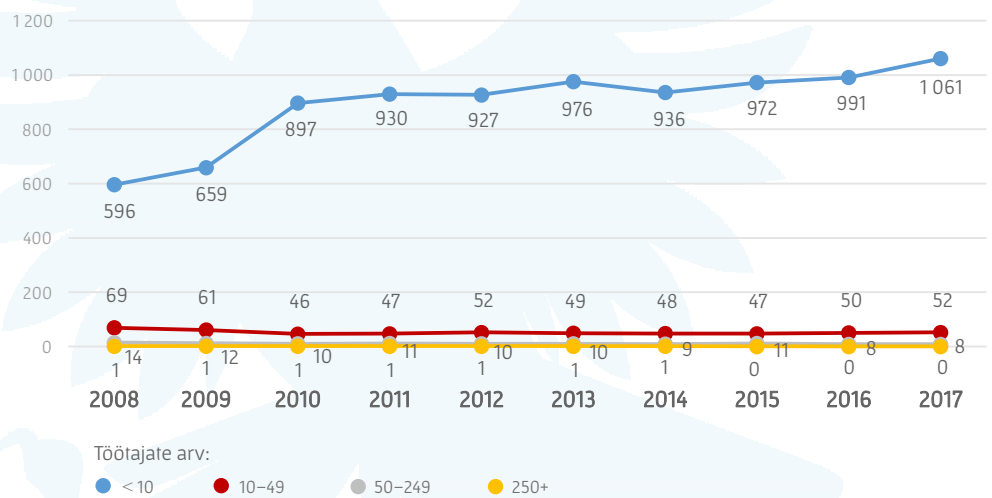
2.1.2. Ettevõtluskeskkond

Haapsalus tegutsevad peamiselt väikese töötajate arvuga ettevõtted. 2017. aastal oli alla kümne töötajaga ettevõtteid 1 061. Suurettevõtete arv on Haapsalu linnas väga väike – 50–249 töötajaga ettevõtteid oli 2017. aastal 8. Alates 2015. aastast ei tegutse linnas mitte ühtegi enam kui 250-ne töötajaga ettevõtet (vt joonis 9).

Väikeettevõtete suur osakaal tuleneb väikekaubanduse ja teenindussektori suurest

osakaalust piirkonnas ning tööstusettevõtete vähesusest. Teisalt näitab väikeettevõtluse suur osakaal, et piirkonnas on väikeettevõtlust soosiv keskkond ning et paljud inimesed eelistavad olla ise enda tööandjaks. Väikeettevõtluse suure osakaalu puuduseks on asjaolu, et ebapiisava võimekuse tõttu ei suuda kõik nendest halvenenud majandussituatsioonis toime tulla. See võib aga tähendada paljude väikeettevõtete hääbumist (eriti turismi- ja toitlustus-sektoris).

Majanduslikult aktiivsed ettevõtted

Joonis 9.
Majanduslikult aktiivsed ettevõtted Haapsalu linnas (Statistikaamet, 2018).

2. SOTSIAALNE
SIDUSUS JA
VÕRDESED
VÕIMALUSED

2.2.

Toimetulek

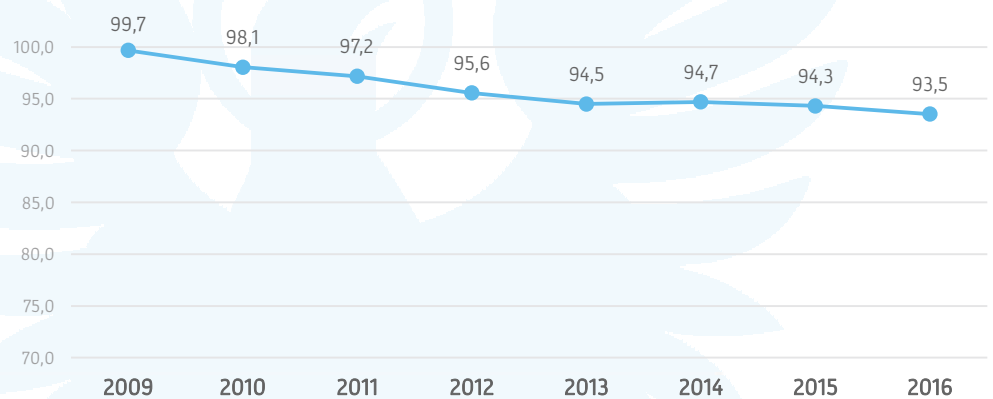
2.2.1.

Ravikindlustus

Ravikindlustusega on kaetud keskmiselt 94% Haapsalu linna elanikkonnast, samal tasemel on ka Eesti keskmine näitaja (vt joonis 10). Vanuselt suurima kindlustatud grupi moodustavad tööealised inimesed. Samas vähenes ajavahemikus 2009–2017 ravikindlustusega kaetud 20–60-aastaste elanike arv ligikaudu viiendiku võrra.

Nimetud ajavahemikul on kõige enam kasvanud 80-aastaste ja vanemate ravikindlustusega kaetute arv (ligikaudu 36%). Riigi poolt kindlustatute inimeste arv vähenes ajavahemikus 2009–2017 ligikaudu 65%, mis on seotud töötuse märkimisväärse vähenemisega Haapsalu linnas.

Ravikindlustatud (%)

Joonis 10.
Ravikindlustatute osakaal
Haapsalu linna rahvastikus
(Haigekassa, 2018).

2. SOTSIAALNE
SIDUSUS JA
VÕRDESED
VÕIMALUSED

2.2.

Toimetulek

2.2.2. Puuetega inimesed

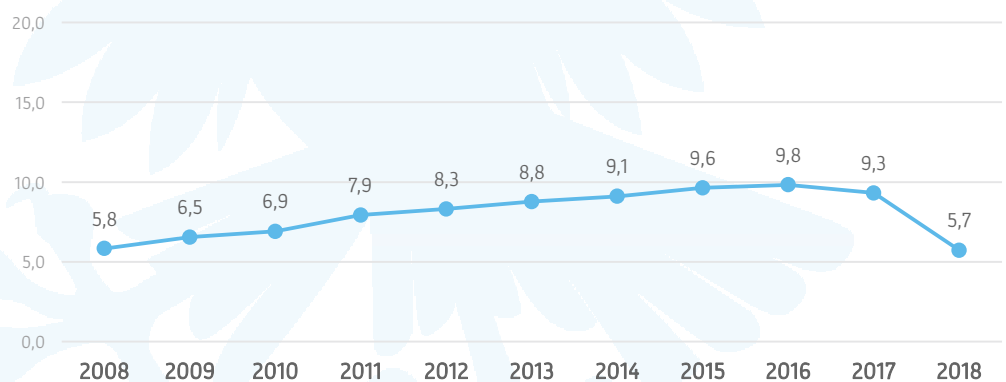
Kuni 2016. aastani kasvas stabiilselt Haapsalu linna töövõimetuspensionäride osakaal tööealisest elanikkonnast. 2016. aastal oli linnas töövõimetuspensionäre 838 inimest ehk 9,8% elanikest vanuses 16–65 aastat (vt joonis 11). Alateist 2017. aastast on töövõimetuspensionäride osakaal langenud, 2018. aastal oli neid 5,7% tööealisest elanikkonnast. Põhjuseks on 2017. aasta algusest muutunud töövõime hindamise kord – inimese töövõimet hindab vaid Töötukassa.

2018. aastal oli Haapsalu linnas puuetega täiskasvanuid (vähemalt 18-aastased) kokku 1 175 inimest. Puuetega lapsi (kuni 17-aastased k.a) oli samal aastal linnas 110 (vt joonis 12 ja 13). Puuetega täiskasvanute ja laste arv on Haapsalu linnas paaril viimasel aastal märki-

misväärselt kasvanud. Haapsalu aselinnapea Kaja Rootare hinnangul on põhjuseks inimeste teadlikkuse kasv.

Puuetega inimeste osakaal tööhõives on madal, osad puuetega inimesed on 100%-selt töövõimetud ega saa tööturul osaleda. Osalise töövõimega puuetega inimeste kaasamine tööturul on problemaatiline nii puuetega inimeste madala motivatsiooni kui ka tööandjate vähese huvi tõttu, sest sageli vajavad puuetega inimesed individuaalset juhendajat või järelvaatajat. Sageli ei saa puuetega inimesed töötada täistööaja või -kohaga, nende sissetulek palga näol oleks väike, mistõttu eelistatakse saada samal tasemel sotsiaaltoetusi.

Töövõimetuspensionäride osakaal tööealisest elanikkonnast (%)

Joonis 11.
Töövõimetuspensionäride osakaal Haapsalu linna tööealisest elanikkonnast (Sotsiaalkindlustusamet, 2018).

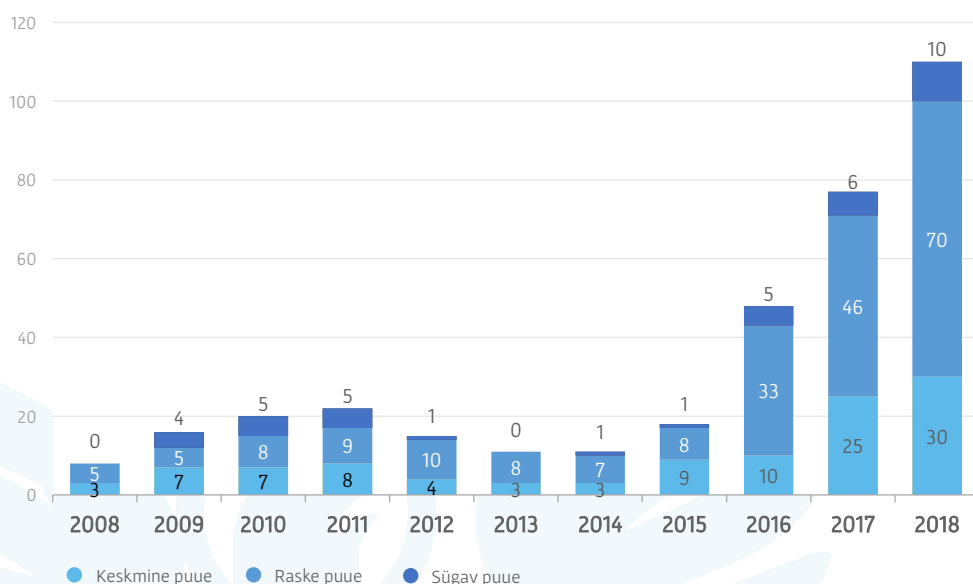
2.2.

Toimetulek

SIHTASUTUS LÄÄNEMAA

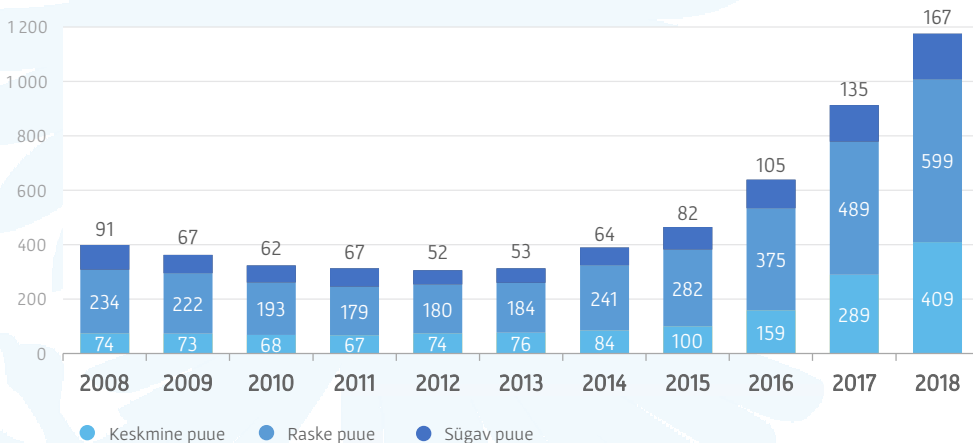
Puuetega lapsed

Joonis 12.

Puuetega laste arv
Haapsalu linnas
(Sotsiaalkindlustusamet, 2018).

Puuetega täiskasvanud

Joonis 13.

Puuetega täiskasvanute arv
Haapsalu linnas
(Sotsiaalkindlustusamet, 2018).

2. SOTSIAALNE
SIDUSUS JA
VÕRDESED
VÕIMALUSED

2.2.

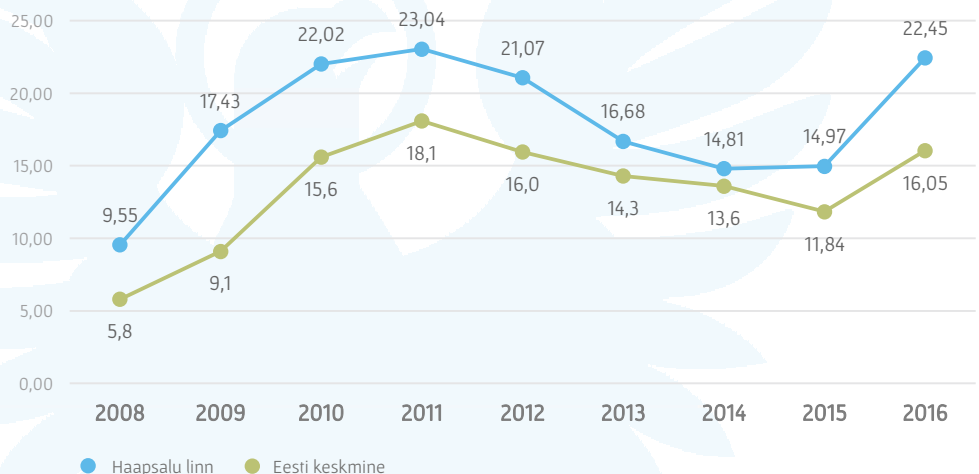
Toimetulek

2.2.3. Toimetulekutoetused

Haapsalu linnas makstavate toimetulekutoetuste keskmine summa ühe elaniku kohta on aastatel 2008–2016 olnud Eesti keskmisest suurem (vt joonis 14). 2016. aastal maksti Haapsalu linnas keskmine toimetulekutoetuste summa ühe elaniku kohta

22,45 eurot, Eesti keskmine summa oli 16,05 eurot. Haapsalus makstavad toimetulekutoetused on suuremad, sest abivajajate inimeste majanduslik olukord on väga raske ning seetõttu eraldati inimeste toimetulekuks suuremaid summasid.

Välja makstud toimetulekutoetused

Joonis 14.
Välja makstud
toimetulekutoetused (eurot
elaniku kohta)
(Statistikaamet, 2018).

2. SOTSIAALNE
SIDUSUS JA
VÕRDESED
VÕIMALUSED

2.2.

Toimetulek

2.2.4. Sotsiaaltoetused

2018. aastal jagunevad Haapsalu linna poolt makstavad sotsiaaltoetused sissetulekust sõltumatuteks ja sissetulekust sõltuvateks toetusteks. Sissetulekust sõltuvad sotsiaaltoetused on toimetulekutoetus ning ühekordsed toetused vähekindlustatud isikutele ja peredele (nt toetus laste toitlustamiseks koolis ja lasteaias, toetus tasuliste hooldus- ja tervishoiuteenuste eest tasumiseks). Sissetulekust sõltumatud sotsiaaltoetused on: sünnitoetus; esmakordselt kooli mineva lapse toetus; toetus puudega lastele ja nende peredele osutatud sotsiaaling tervishoiuteenuste eest tasumiseks; matusetootus; sünnipäevatoetus; hooldajatoetus keskmise, raske või sügava puudega lapse vanemale; ning hooldajatoetus raske ja sügava puudega täisealise isiku hooldajale. (Haapsalu linnavalitsus, 2018.)

Haapsalu linnavalitsus kehtestas linnavolikogu 2018. aasta jaanuari määruse alusel sotsiaaltoetuste piirmäärad 2018. aastaks. Sissetulekust sõltuvate toetuste piirmäärad on näiteks lastega perede toetus ühe lapse kohta kuni 100 eurot, toetus küttepuude osaliseks hüvitamiseks kuni 320 eurot jne. Sissetulekust sõltumatult makstakse näiteks lapse sünni puhul toetust 400 eurot ning matusetootust 270 eurot. (Riigi Teataja, 2018.)

2017. aastal esitati Haapsalus 1 258 taotlust sotsiaaltoetuste saamiseks. Sotsiaaltoetusena maksti Haapsalu linna ja Ridala valla 415-le leibkonna liikmele 2017. aastal välja 271 769 eurot, mis tegi keskmiselt 655 eurot leibkonna liikme kohta. Toetuse saanutest moodustasid suurima grupi lapsed (36,4%), järgnesid töötud (32,5%) ja pensionärid (11,1%). (Haapsalu linnavalitsus, 2018.)

2. SOTSIAALNE
SIDUSUS JA
VÕRDESED
VÕIMALUSED

2.2.

Toimetulek

2.2.5. Sotsiaalteenused

Linna elanike toimetuleku parandamiseks ostab või osutab Haapsalu linnavalitsus eelarvevahendite arvelt erinevaid sotsiaalteenuseid. Mõnikord võib Haapsalu linnavalitsuse poolt osutavate sotsiaalteenustega kaasneda teenuse saaja mõningane omaosalus või riigipoolne toetus.

Sotsiaalteenustest pakutakse nõustamisteenust (psühholoogiline, võla-, õigusabialane nõustamine, jm), eluasemeteenuseid (sotsiaalkorteri üürimine, varjupaigateenus, jm), koduja hooldusteenuseid (hooldamine perekonnas, hooldamise ja päevategevuse teenus raske või sügava puudega lapsele, jm) ning erinevaid tugiteenuseid.

Lisaks pakutakse invatransporditeenust, isikliku abistaja teenust raske ja sügava liikumis- või nägemispuudega isikule ning tugiisiku teenust riskiperede lastele, toimetulekuprobleemidega lastega peredele, puuetega isikutele, pikaajalistele töötutele, kinnipidamiskohast vabanenutele, kodututele.

Haapsalu linn väljastab muude toimingutena liikumispuuetega inimestele parkimiskaarte.

Linnaelanikeni jõuab info erinevate sotsiaalteenuste kohta linna kodulehekülje, maakonnalehe „Lääne Elu“, ümarlaudade ning teabepäevade kaudu. Linnaelanike teadlikkus sotsiaalteenuste võimalustest on siiski väike. Haapsalu linnavalitsuse hinnangul on linnas suurim nõudlus ja vajadus järgmiste sotsiaalteenuste järele: eluasemeteenused (k.a kodu kohandamine), väljaspool kodu osutatav üldhooldusteenus, koduhooldus, tugiteenused lastele ja peredele, erihoolekandeteenused ja sotsiaaltransport.

Haapsalu linnavalitsus teeb koostööd erinevate sotsiaalvaldkonnas tegutsevate vabaühendustega, nt Läänemaa Puuetega Inimeste Koda, Läänemaa Invaspordiklubi, Läänemaa Vaegkuuljate Ühing, Läänemaa Nägemisvaegurite Ühing, Eesti Punase Risti Läänemaa Selts jne.

2. SOTSIAALNE
SIDUSUS JA
VÕRDESED
VÕIMALUSED

2.2.

Toimetulek

2.2.6. Suhtelise vaesuse määr

2016. aastal elas 22,6% Lääne maakonna inimestest suhtelise vaesuse piirist madalamal tasemel ning 4,1% inimestest absoluutses vaesuses. See on veidi kõrgem kui Eestis keskmiselt. 2016. aastal oli Eesti keskmine suhtelise vaesuse määr 21,1% ning absoluutse vaesuse määr 3,3%. (Statistikaamet, 2018.)

Vaesus on väga oluline põhjus, mis võimendab kõiki teisi tegureid: inimese toimetulek, tervis,

arstiabi kättesaadavus, heaolu, rahulolu, paikkonna areng ja kodanikuühiskonna tugevus. Suur vaesuse piiril või sellest allpool elavate isikute määr näitab, et vajadus sotsiaaltoetuste ja –teenuste ning muude tugiteenuste järele on suur. Samas ei pruugi teenuste kättesaadavus ja kvaliteet olla alati abivajajast lähtuv.

2. SOTSIAALNE
SIDUSUS JA
VÕRDESED
VÕIMALUSED

2.3.

Kaasatus kogukonna tegevustes

Haapsalu linn motiveerib linnaelanikke ja organisatsioone aktiivselt kogukonna tegevustes kaasa lööma.

Selleks antakse eri valdkondades välja auhindu ja tunnustusi. Näiteks tunnustatakse haridus- ja kultuuritöötajaid, sportlasi ja treenereid, sotsiaalvaldkonna töötajaid ja vabatahtlikke, noorsootöötajaid, majaomanikke hoonete ja selle juurde kuuluvate piirete

korrastamise eest jne. Ettevõtluse valdkonnas ei ole Haapsalu linn seni tunnustusi ega auhindu jaganud. (Haapsalu linnavalitsus, 2018.)

Naabrivalve piirkondade arv on aastatel 2008–2017 suurenenud vaid paari võrra – 2008. aasta kuult piirkonnalt 2017. aastaks kaheksale piirkonnale (Eesti naabrivalve, 2018).

2.4.

Kokkuvõte valdkonna probleemidest

Haapsalu linnas suureneb ülalpeetavate määr ning seda just 65+ vanuses elanike arvukuse tõttu. Ülalpeetavate

määr on Haapsalu linnas Eesti keskmisest kõrgem. Samas jääb Haapsalu elanike keskmine brutotulu, kuigi viimastel aastatel stabiilselt kasvanud, Eesti keskmisele alla.

Põhjuseks on kaubandus- ja teenindussektori domineerimine Haapsalu ettevõtluses. Lisaks tegutsevad Haapsalu linna peamiselt väikeettevõtted (kuni kümme töötajat). Kuigi väikeettevõtted on tegutsemises paindlikumad, on

neil teisalt kehvemad võimalused majanduskeskkonna halvenemisel toime tulla.

Kuigi linna töövõimetuspensionäride arv on alates 2017. aastast hakanud langema, on puuetega täiskasvanute ja laste arv paaril viimasel aastal märkimisväärselt kasvanud. See suurendab survet Haapsalu linna sotsiaalhoolekandele. Haapsalu linnas on aastaid makstud Eesti keskmisest kõrgemaid toimetulekutoetusi.

3. TOETAV ELUKESKKOND

3.1.

Huvitegevused, spordi-rajatised ja vaba aja veetmine

Haapsalus on tegevusi kõikidele eagruppidele. On mitmeid muuseume, galeriisid, raamatukogusid, kirikuid. MTÜ Haapsalu Käsitööseltsi aktiivsest tegevusest on välja kasvanud Haapsalu Pitsikeskus (Riigi Teataja, 2015).

Haapsalu Kultuurimaja pakub elanikele erinevat meelelahutust – kino, teatrietendusi, kontserte, festivale, näituseid, laatu ja pidusid (Haapsalu Kultuurikeskus, 2018). Keskuses tegutsevad kultuurikollektiivid: kammerkoor, laulustuudio, puhkpilliorkester, naistantsurühm, seltskonnatantsurühm, pilatase rühm, kõhutantsuring, rahvatantsurühmad. Huviringides käib kokku umbes 500 inimest. Kultuurikeskuse ansambli ruumi kasutab nädalas keskmiselt neli ansamblit (Riigi Teataja, 2015).

Kultuurisüdamuseid korraldatakse ka Uuemõisa mõisa Valges saalis ning Haeska, Võnnu, Kiideva, Parila ja Asuküla seltsimajades, kuigi seltsimajad vajavad uuendamist ja renoveerimist. Sinalepa paikkonnas korraldatakse vabaõhuüritusi peamiselt Mäemõisa pargis ja Kiideva sadamas. Uuemõisas korraldatakse vabaõhuüritusi Uuemõisa pargis ja Rannarootsi kaubanduskeskuse parklas. Pargis korraldatakse pargikultuuri tutvustavaid mõisa- ja perepäevi, üle-eestilist hobuste koolisõidu võistlust ja rahvusvahelist koertenäitust ning abielude registreerimist (Koppa, Vilbas, Sarapik, Roosiväli, Schmidt & Krabo, 2015).

Enamik kultuuriüritusi on koondunud suvehooajale. Madalhooaja üritusi on suhteliselt vähe. Haapsalu linn püüab madalhooaja elavdamisele kaasa aidata, toetades ettevõtjaid ja vabaühendusi kontsertide jm ürituste korraldamisel ning ise üritusi korraldades. Kavas on madalhooaja tegevuste jätkuv toetamine, madalhooajal üle-eestilise kõlapinnaga ürituste korraldamine ja nende

laiem tutvustamine väljaspool Haapsalut (Riigi Teataja, 2015).

Kontserdipaikade olmetingimused on üldjoontes head, kuid linna keske vaatamisväärsuse, Haapsalu piiskopilinnuse, käimlad on amortiseerunud ning seal puuduvad esinejate ettevalmistus- ja olmeruum (Riigi Teataja, 2015).

Lasteaiad ja koolid pakuvad lastele ja noortele erinevaid võimalusi: muusika- ja pilliringid, nt rütmipill, rahvapill (Haapsalu Viigi Kool, 2018), folklooriring (Haapsalu Lasteaed Tõruke, 2018), sporditrennid nt jalgpall, judo, zumba (Haapsalu Lasteaed Päikesejänku, 2018), tantsutrennid nt rahvatants (Uuemõisa Lasteaed-Algkool, 2018), loodusring (Haapsalu Viigi Kool, 2018), fotograafiring, puutööring (Uuemõisa Lasteaed-Algkool, 2018). Lähedalasuvates küldes, nagu Paralepa ja Asuküla, on liikumis-, sportimis- ja vaba aja veetmise võimalusi vähem, kuna tegevused toimuvad enamasti keskuses (Koppa jt, 2015). Kõige vähem on võimalusi teadus-, loodus-, tehnika- ja IKT-teemaliseks huvihariduseks, mida tingib juhendajate ja tehnilise baasi puudus (Riigi Teataja, 2015).

Probleemiks on ürituste koordineerimine ja nendest informeerimine, samuti huviharidusasutuste veebilehtede värske jooksva info puudulikkus või isegi veebilehe puudumine. Kõik noored kasutavad aktiivselt veebikeskkonda ja seda keskkonda saaks infoedastuseks ja koordineerimiseks läbimõeldumalt kasutada (Riigi Teataja, 2015).

Muu hulgas on linnas mitmeid mänguväljakuid ja mängutubasid, nt Iloni Imedemaa ning batuudikeskus (Valco OÜ, 2018).

Eakate huvitegevust korraldab Haapsalu Sotsiaalmaja. On olemas seeniortantsurühmad ja istumistants, võimlemine,

3.1.

Huvitegevused,
spordirajatised ja
vaba aja veetmine

SIHTASUTUS LÄÄNEMAA

naiskoor, loovtööring, lugemisring, inglise keele ring, kabering, saviring ja meeste-hommik. Kõik ringid (v.a saviring) on tasuta (Haapsalu Linnavalitsus, 2018).

2018. aasta suvel avati Haapsalus tegevuspark, mis on kohandatud ratastoolikasutajatele. Seal saavad treenida nii Haapsalu Neuroloogilise Rehabilitatsioonikeskuse külastajad kui linna-elanikud ning nende külalised. Ratastoolikasutajate tegevuspargi rajamiseks koguti raha erinevate heategevusprojektidega, sh Haapsalu linna poolt korraldatava üritusega Teatejooks, mis 12 000 osalejaga on Eesti suurim laste- ja noortesportüritus (Paavle, 2018).

Haapsalus tegutseb väga palju spordiklubisid, mis tänu linna korrastatud ja nüüdisajastatud sporditaristule pakuvad linlastele mitmekülgsed võimalusi spordiga tegelemiseks. Spordiklubid on põhilised spordiürituste korraldajad. Spordiklubide üritustekalender on eriti tihe veebruarist augustini. Keskmiselt on 15 üritust kuus (Riigi Teataja, 2015).

Haapsalu linnavalitsuse teenistujate koosseisus puudub inimene, kes koordineeriks sporditegevust, abistaks ja kontrolliks kehalise kasvatus ja treeningtundide läbiviimist, nende taset ja vastavust õppekavadele, korraldaks linna meistrivõistlusi ja abistaks klubisid sidemete loomisel Haapsalu sõpruslinnadega (Riigi Teataja, 2015).

Haapsalu linna piiril asub valgustatud 2,5-kilomeetrine Paralepa terviserada (SA Eesti Terviserajad, 2018). Paralepa ja Uuemõisa kergliiklusteedel harrastatakse aktiivselt rulluisutamist, suusatamist, kepikõndi ning rattasõitu (Koppa jt, 2015).

Tulevikus on plaan Paralepa amortiseerunud rannahoone ümber ehitada Paralepa tervise-, spordi- ja matkakeskuseks, mis pakub teenuseid Paralepa terviseradade, Skatepargi ja ranna kasutajale, samuti loodus- jm turistidele (Riigi Teataja, 2015).

Aktiivset kasutust on leidnud rahvasportlaste seas Mäemõisa tervisepark. Panga külas arendatakse off-road maasturirada. Teiste motosportivahenditega saab treenida ja võistelda Kiltsi lennuväljal. Erinevate suurvõistluste (rammumehed, kardisõit jms) korraldamiseks on leitud sobilik koht Rannarootsi kaubanduskeskuse parklas (Koppa jt, 2015).

Haapsalus on võimalused maakonnaüleste spordi-, kultuuri- jm suurürituste pidamiseks. Peamised suurürituste pidamise asukohad on kultuurikeskus, staadion ja piiskopilinnuse õu. Kitsaskoht on keskse esindusväljaku puudumine, kus saab aastaringi pidulikke väliüritusi korraldada (Riigi Teataja, 2015).

3.2.

Transport ja teede- võrk

3.2.1. Teed ja tänavad

Haapsalu keskuses on: 1 000 000 m² tänavaid; u 30 000 m² parklaid; u 48 000 m² kergliiklusteid ja kõnniteid; u 60 bussipeatust.

Haapsalu linna läbib kaks riigi põhimaanteed:

- 1) Haapsalu–Laiküla mnt ja
- 2) Ääsmäe–Haapsalu–Rohuküla mnt.

Neist viimase maantee puhul on Tallinna mnt, Jaama tn ja Kiltsi tee linna keskust läbiva maanteetrassi osad (Riigi Teataja, 2015).

Linnakeskkonnanõunik Ailar Ladva sõnul saab peamagistraal (Tallinna mnt–Jaama tn–Kiltsi tee) väga suure koormuse, kuna saarte ja mandri vaheline liiklus näitab kasvutendentsi ja väiksemagi tõrke/takistuse korral ümbersuunamisel ei pea kõrvaltänavad koormusele vastu. Tekib liiklusohutikke olukordi, tänavad lagunevad ja elanike elu on häiritud.

Et Haapsalut vaid transiitena kasutavad autod linna sisse ei peaks sõitma, on Haapsalu linn taotlenud ümber linna suunduva ringtee ehitamist. Haapsalu üldplaneeringus on määratletud ka soovituslik teetrassi külg. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ringtee ehitust ei toeta, kuid aktsepteerib vajadust riigi poolt toetada Ääsmäe–Haapsalu–Rohuküla maanteetrassi läbi Haapsalu kulgeva maanteelõigu rekonstrueerimist (Riigi Teataja, 2015).

Tallinna maantee on Uuemõisa ainus ühendustee Haapsalu linna keskusega, tiptundidel esineb Haapsalu ristmikel liiklusseisakuid. Uuemõisa aleviku ja Herjava küla tänavad ja teed vajavad rekonstrueerimist, samuti puudub Herjava külas tänavavalgustus. Teeolud on halvad Haeska ja Sinalepa vahelisel kruusateel, kus sõidab ka koolibuss (Koppa jt, 2015).

Haapsalu vanalinna tänavavõrk on kujunenud juba 13. sajandil. Tänavad on kitsad ja käänulised, palju on ühesuunalist liiklust. Suvel on autode koormus vanalinnale väga suur ja parkimiskohtade vähesus on terav probleem. Vanalinna ümber on elurajoonid ja puudub võimalus rajada suvist parkimisvajadust täiesti rahuldavaid parklaid vanalinna lähedusse. Siiani on ürituste ajal kasutatud eri liikluskorralduskeeme. Vaja on leida võimalusi rajada vanalinna ja selle ümber olevasse piirkonda rohkem parkimisalasid (Riigi Teataja, 2015).

Tõsine probleem on kõnniteeolud. Suur hulk kõnniteid vajab rekonstrueerimist, et tagada nõuetekohased tingimused, mh ratastooli ja lapsevankriga liikumiseks. Haapsalu tööstusettevõtted on koondunud Tööstuse ja Oja tn piirkonda ning holmidele. Kõigi nimeetatud piirkondade tööstusalade juurdepääsuteed vajavad rekonstrueerimist (Riigi Teataja, 2015). Asuküla bussipeatustes puuduvad teepeenral ootealad (Koppa jt, 2015).

Asukülas ning Sinalepas on küladeede ja metsatalude juurdepääsuteede seisukord halb ning teid lõhutakse metsaveo käigus. Samasugune probleem on ka Võnnu paikkonnas (Koppa jt, 2015).

Vaja on välja arendada tänavavalgustus piirkondades, kus seda seni ei ole, näiteks Oja ja Aida tänaval, kus asuvad mitmed tööstus- ja ärihooned. Piirkondade tänavavalgustuse arendus sõltub arendatavate elu- ja tootmismaade vajadustest. Perspektiivikad planeeritud alad on: Bürgermeistriholmi elamu- ja puhkepiirkond; Paralepa elamu- piirkond, Kastani tn elamupiirkond, Tööstuse

3.2.

Transport ja
teedevõrk

tootmispiirkond (Riigi Teataja, 2015). Samuti vajavad rekonstrueerimist lähedalasuvate külade tänavavalgustused, nt Sinalepas (Koppa jt, 2015).

Vaja on leida võimalusi püsikulude optimeerimiseks: efektiivsem tänavaja pargivalgustus,

vähe hooldust nõudvad ja aeglaselt amortiseeruvad teede, taristu jm valdkondade ehitusmaterjalid jm pikas perspektiivis efektiivsed meetmed (Riigi Teataja, 2015).

SIHTASUTUS LÄÄNEMAA

3.2.

Transport ja teedevõrk

3.2.2. Ühistransport

Maakonnasiseselt korraldab ühistransporti Lääne Maavalitsus. Maakonnasisese ühistranspordina on kasutusel bussiliinid, kuid need ei vasta sõitjate vajadustele (nt Haeska külast puudub hommikune bussiliin). Busside sõidugraafikud on hõredad, kuna teenuse kasutajaid on vähe. Teenuse kasutajaid jääb järjest vähemaks, kuna ühistransport on hõreda graafikuga. Üks probleem tingib teise ja vastupidi. Haapsalut läbivate kaugbussiliinide sihtkohad väljaspool maakonda on Tallinn, Tartu, Pärnu. Haapsalut läbivad Tallinna–Hiiumaa bussiliinid.

Haapsalus on kolm linnaliinimarsruuti, millest kaks ühendavad Haapsaluga Uuemõisat, Kilsit ja Rohukülat, pühapäeviti on käigus ka kalmistuliin Metsakalmistuni (Riigi Teataja, 2015).

1905. aastal avati Haapsalu–Keila vaheline raudtee. 1994. aastal suleri raudteetrass kuni Riisipereni rongiliikluseks (Haapsalu–Riisipere

vahemaa 50 km). Haapsalu linn taotleb Riisipere–Haapsalu–Rohuküla raudtee–ühenduse taastamist. Koostamisel on maakonna teemaplaneering, millega määratakse Riisipere–Haapsalu–Rohuküla raudteetrassi asukoht. Planeering on aluseks raudteeliikluse taastamisele. Et Haapsallu kujuneks transpordisõlm, mis ühendab maakonda pealinnaga, on vaja taastada reisirongiliiklus trassil Haapsalu–Riisipere. Haapsalu peab olema bussi- ja rongiliikluse maakondlik sõlmpunkt, kus busside, rongide ja praamide sõidugraafikud on omavahel koordineeritud, et tekiks terviklik ja sujuv liikumislogistika maakonna kõigi piirkondade, maakonnakeskuse ja riigi pealinna vahel (Riigi Teataja, 2015).

Ühistranspordiühendus maakonnakeskusega on paranenud nendes piirkondades, kus tolmu- ja kruusateed on saanud mustkatte (Koppa jt, 2015).

3.2.

Transport ja teedevõrk

3.2.3. Kergliiklusteed

2010. aastal valmis Uuemõisa–Herjava kergliiklustee ning Haudejaama tee–Kooli teeäärne kergliiklustee, mis on oluliselt laiendanud Uuemõisa elanike sportimisvõimalusi ja muutnud tänavatel–teedel liiklemise ohutumaks. Võnnu paikkonnas on kergliiklustee kasutajatele loodud võimalused keskusesse jõudmiseks mööda vanale raudteetammile rajatud tervisetee või mööda Ääsmäe–Haapsalu–Rohuküla mnt–äärset kergliiklusteed. Valminud on kergliiklustee projekt Paralepast Rohukülla, mis on osaliselt välja ehitatud (Koppa jt, 2015).

Keskkonnanõunik Ailar Ladva sõnul on paljud kergliiklusteed/kõnniteed amortiseerunud või ebatasase kattega ning kohati on liikumis-

võimalused ebaühtlased, seda eriti linna keskusest välja suunduvatel teedel.

Vaja on jätkata kergliiklusteede rajamist ja olemasolevate hooldamist. Terviklik kõvkattega kergliiklustee peaks ulatuma jahisadamatest üle Promenaadi kuni Uuemõisani, ka ümber Väikese viigi. Samuti tuleb rajada Tallinna mnt ja Kiltsi tee kergliiklusteed ühendav kõvkattega kergliiklustee trassil Kuuste tn, Mulla tn, Raudtee tn. Viimatinimetatud trassi mööda saab kergliiklusvahendiga ohutult liikuda Kiltst ja Uuemõisast Põhikooli ja spordibaasidesse, samuti aitab trass siduda Kiltst ja Uuemõisa asumeid Haapsalu linna keskusega (Riigi Teataja, 2015).

3.2.4. Rohealad

Haapsalu linna keskusest 67% on kaetud rohealadega. Piiskopilinnuse hoov, Krahviaed, Raekoja park, Aafrika rand, Promenaad ja väiksemad pargid moodustavad eriilmelise rohealade võrgustiku. Linna lõunaküljel asub Paralepa parkmets ja idaküljel Valgevälja mets. Eesmärk on parkide, parkmetsa ja metsa pidev korrashoid, atraktiivsuse ja kasutusintensiivsuse suuren-

damine, eelkõige rekreatsiooni, kultuuri- ja loodusturismi huvides (Riigi Teataja, 2015).

Märkimisväärse osa valla territooriumist hõlmab Matsalu rahvuspark. Matsalu rahvuspark on Euroopa tähtsaim linnuala, kus on loendatud 272 liiki linde, neist 166 liiki pesitsevad siin regulaarselt (Koppa jt, 2015).

3.2.

Transport ja
teedevõrk

3.2.5. Ligipääsetavus

Haapsalu püüab olla arvestav erivajadustega inimeste suhtes. Hea ligipääs on tagatud Haapsalu Neuroloogilisse Rehabilitatsioonikeskusesse, Haapsalu Kultuurikeskusesse, Haapsalu Piiskopilinnusesse, Sotsiaalkindlustusametisse. Veebist on leitav info keskuses asuvate piiratud ligi-

pääsuga hoonete kohta (Liikumisvabadus, 2018). Lähedalasestevate külade hoonete (poed, seltsimajad jms) ligipääsetavuse info on puudulik. On teada, et liikumispuudega inimestel puudub ligipääs Uuemõisa mõisahoonesse (Koppa jt, 2015).

3.2.6. Sadamad

Rohuküla sadama põhiülesanne on liiniparvlaevade vastuvõtt ja teenindamine, samuti on sadamas tingimused kauba- ja reisilaevade teenindamiseks. Sadamas on seitse kaid laevade vastuvõtuks; neli kaid on varustatud kaldarampidega; sadam võib vastu võtta laevu pikkusega kuni 100 m ja süvisega kuni 4,0 m (Riigi Teataja, 2015).

Väiksematest sadamatest olulisemad ja enim kasutatavad on Topu ja Puise kalasadamad (Koppa jt, 2015).

Väiksemate külade merelepääsude sadamatest ja paadisildadelt vajavad süvendamist ja puhastamist ning sadamad ja paadisillad renoveerimist (Koppa jt, 2015).

3.3.

Kesk- konna- mõjurid

3.3.1.

Vesi ja veekeskkond

Valla keskses on ühisveevärk ja kanalisatsioon üldjoontes valmis ehitatud. Lõppfaasis on muda komposteerimise arendamise projekt. Jätkub trasside laiendamine uutesse elamu- ja tööstuspiirkondadesse ning amortiseerunud trasside kavapõhine rekonstrueerimine (Riigi Teataja, 2015).

Paralepa alevikus on täies mahus uuendatud ühisveevärgi- ja kanalisatsioonitrassid. Veevarustus- ja kanalisatsioonilahendust vajab Herjava küla. Võnnu paikkonna Üsse küla veevärk ja kanalisatsioonilahendus vajavad rekonstrueerimist (Koppa jt, 2015).

Haapsalu probleem on vähene kaetus sademeveekanaliseerimisega ning olemasoleva sademeveekanaliseerimise ja sademevee lahtiste kulgemisalade puudulik hooldamine (Riigi Teataja, 2015).

Vajalik on sademeveekanaliseerimise ja sademevee avatud kulgemisalade süsteemi seisukorra hinnang (Riigi Teataja, 2015). Uuemõisa alevikus puudub osaliselt sadevete ärajuhtimise süsteem (Koppa jt, 2015).

Matsalu rahvuspargi alad on liigniisked, sest kuivenduskraavid on hooldamata (Koppa jt, 2015).

Joogivee kvaliteet valla keskses on hea. Joogiveeks kasutatakse kaht põhjavee veeladestust:

- 1) ordoviitsiumi-kambriumi veeladestik;
- 2) kambriumi-vendi veeladestik (Riigi Teataja, 2015).

Keskusest kaugematel asuvate Haeska ja Sinalepa paikkondade majapidamiste joogivee kvaliteet on halb liigse rauasisalduse tõttu (Koppa jt, 2015).

Mereäärset rannajoont on Haapsalul palju, kuid suur osa sellest on roostunud ala. Keskuses on kaks amerlikku supelranda: Paralepa ja Vasikaholmi. Ka Väikese viigi ääres on supluskoht (Riigi Teataja, 2015). Sinalepa paikkonna külade Puise ja Allika supluskohtade taristu vajab väljaarendamist. Mitmetes mereäärsetes kohtades on juurde- pääsud rannaaladele kohati eraomanike poolt omavoliliselt suletud (Koppa jt, 2015).

Matsalu lahe-äärses Haeska paikkonna külas puudub ujumiskoht. Uuemõisa piirkonna Herjava küla suvilapiirkonnas on kohati üleujutuse probleem (Koppa jt, 2015).

Plaanis on arendada Paralepa ja Vasikaholmi supelrannad aktiivseteks puhkealadeks ja arendada Väikese viigi supluskohta, k.a. invasupluskohta (Riigi Teataja, 2015). Paralepal Pullapää poolsaare tipus on väljaarendamisel avalik supluskoht ja puhkeala (Koppa jt, 2015).

3.3.

Keskkonna mõjurid

3.3.2. Jäätmekäitlus

Haapsalu keskuses kehtib korraldatud jäätmevedu. Kõigile elanikele on tagatud võimalus taaskasutatavate jäätmete tasuta äraandmiseks. Selleks on üks linna hallatav kompleksne mehitatud keskkonnajaam Lihula mnt viadukti juures, samuti taaskasutatavate pakendite kogumiskastid linna eri kohtades, mille haldust korraldavad taaskasutusorganisatsioonid (Riigi Teataja, 2015).

Paralepas vajab prügimajandus korraldamist, jäätmejaamas puudub võimalus käidelda jäätmeid ilmastikukindlalt (Koppa jt, 2015).

Probleemiks on jäätmete hülgamine randa või metsaaladele puhkajate, elanike ja ettevõtete poolt (Koppa jt, 2015).

Vähendada tuleb biojäätmete sattumist üldjäätmetesse. Selleks otstarbeks on vaja rajada biolagunevate jäätmete kogumiskoht ning luua ja rakendada töösse biolagunevate jäätmete kogumise süsteem (Riigi Teataja, 2015).

Külades on vajalik järelevalve tõhustamine jäätmekäitluse eeskirja üle. Samuti peab jäätmevedajale parendama juurdepääsuteed taludeni (Koppa jt, 2015).

3.3.3. Õhusaaste

Teadaolevalt Haapsalus õhusaaste mõõtmisi teostatud ei ole ning õhusaastet puudutav info ei ole leitav.

3.3.4. Muud mõjurid

Valla elanike loodus- ja keskkonnateadlikkus on vähene (Koppa jt, 2015).

3.4.

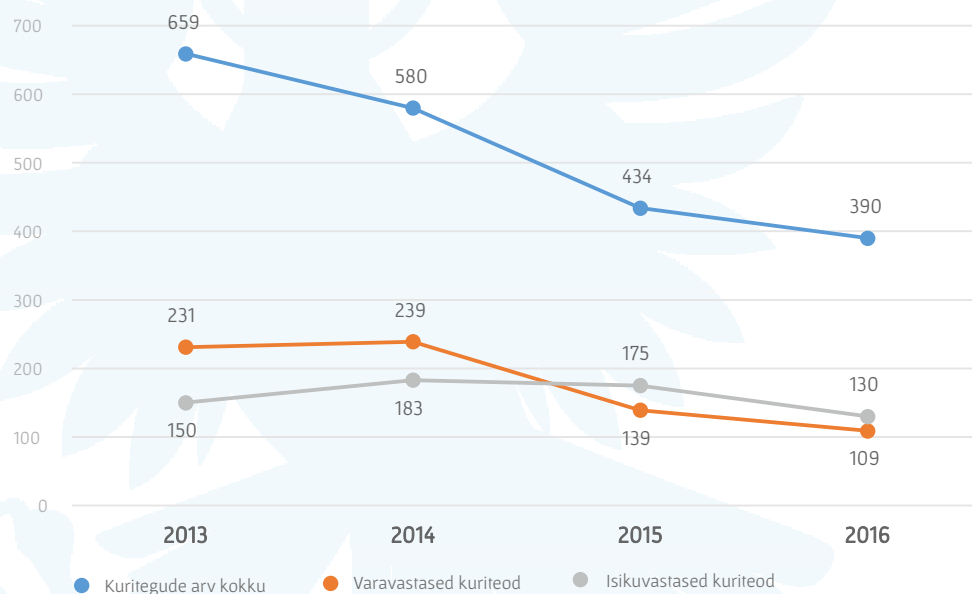
Kuritegevus ja liiklusõnnetused

Statistilised andmed erinevate kuriteo- liikide kohta on leitavad vaid Lääne maakonna kohta.

Lääne maakonnas juhtub liiklusõnnetusi kõige rohkem suviti pühapäeva õhtuti, kuna sel ajal liiguvad põhitrassidel inimesed tagasi mandrile. Politsei kasutab liiklusjärelvalve jaoks erinevaid taktikaid ning tihti korraldatakse liiklusreide (Reiljan, 2016). Võib arvata, et see on põhjus, miks liiklusõnnetuste arv, tabatud joores juhtide ning liiklusõnnetustes hukkunute ja vigastatute arv on langustrendis nii Haapsalu linnas kui Lääne maakonnas.

Jalgrattaõnnetustest on sagedasemad need, milles kõrvalteelt lähenev autojuht ei arvestanud peateel liikunud jalgratturiga ja sõitis viimasele otsa (Reiljan, 2016). Kuigi õnnetused jalakäijate ja jalgratturitega on vähene- mas, juhtub neid siiski, kuna liikumisvõimalused kergliiklus- ja kõnniteedel on eba- ühtlased. Teedel/tänavatel on kergliiklustee löike, kuid valla erinevate külade vahel ei ole ühendavat kergliiklusteed ning see teeb omakorda jalakäijale tee ääres liikumise ohtlikuks.

Kuritegevus

Joonis 15.
Kuritegevus Lääne maakonna löikes (Statistikaamet, s.a).

3.4.

Kuritegevus ja
liiklusõnnetused

Tabel 1.

Liiklusõnnetustes hukkunud ja
vigastatud Haapsalu linnas
(Tervise Arengu Instituut, s.a)

Liiklusõnnetustes hukkunud ja vigastatud

Haapsalu linn	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Hukkunute ja vigastatute arv	8	12	7	18	21	12	12	7
Vigastatute arv	7	12	7	18	21	12	11	7
Hukkunute arv	1	0	0	0	0	0	1	0

Inimkannatanutega liiklusõnnetused

Haapsalu linn	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Õnnetuste arv	7	11	5	13	12	10	11	4
Õnnetused jalakäija või jalgratturiga	1	6	3	5	4	6	5	2

Tabel 2.

Inimkannatanutega
liiklusõnnetused
Haapsalu linnas
(Tervise Arengu Instituut, s.a).

3.5.

Tulekahjud

Tervise Arengu Instituudi Tervisestatis-
tika ja terviseuuringute andmebaasi
andmetel on Haapsalu linnas aastatel
2013–2016 toimunud kokku 163 tulekahju,
milles kokku hukkus 2 ning vigastada sai 3
inimest.

Eelnevas, 2010. aastal ilmunud Haapsalu linna
terviseprofiilis, on välja toodud, et ainuüksi
2004. aastal oli tulekahjusid 138, peale mida
hakkas tulekahjude arv langema. 2008. aastal
toimus 81 tulekahju, kusjuures eelnevas
terviseprofiilis ei ole statistikasse arvestatud
sisse ka Ridala valda, mis täna kuulub
Haapsalu linna alla. Tulekahjude arv on
tunduvalt langenud.

Sama saab öelda ka tulekahjudes hukkunute
kohta – 2006. aastal hukkus 3 inimest tule-
kahju tõttu, 2013–2016 aastal kokku 2.

Tulekahjude ja hukkunute arvu vähenemise
üheks põhjuseks on Päästeameti üle-Eesti-
line ennetus- ja teavitustöö, sealhulgas
suitsuanduri kohustuslikuks muutmine
alates 01.07.2009 (Siseministeerium, 2010).
Samuti on tehtud mitmeid tuleohutus-
kampaaniaid ning viiakse läbi kontrollkäike
veendumaks tuleohutusnõuete täitmisest ja
suitsuanduri olemasolus.

Tulekahjud, tulekahjudes hukkunud ja vigastatud

Haapsalu linn	2013	2014	2015	2016	Kokku
Tulekahjude arv kokku	51	47	25	40	163
Tulekahjudes hukkunud	1	0	0	1	2
Tulekahjudes vigastatud	0	2	0	1	3

Tabel 3.
Tulekahjude, tulekahjudes
hukkunute ja vigastatute arv
aastatel 2013–2016
(Tervise Arengu Instituut, s.a.).

3.6.

Alkoholi- poliitika

Haapsalu linna alkoholi müügikohtade arvu kohta eraldi statistikat ei ole. Riiklikule alkoholipoliitikale lisaks ei ole Haapsalu Linnavalitsuse poolt eraldi alkoholipoliitikat rakendatud (Rahuvarm jt, 2010).

3.7.

Tervist edendavad lasteaedad, koolid ja töökohad

Tervist edendavate lasteaedade, koolide ning töökohtade arvu kohta on statistika avalikult kättesaadav vaid maakonna täpsusega. Aselinnapea Helen Rammu sõnul on Haapsalu linnas 3 tervist edendavat lasteaeda: Pääsupesa, Päikesejänku ja Tareke.

Tervist edendavad koolid on Haapsalu Linna Algkool, Haapsalu Nikolai Kool, Haapsalu Põhikool, Haapsalu Viigi Kool, Läänemaa Ühisgümnaasium, Ridala Põhikool, Uuemõisa Algkool ning Haapsalu Gümnaasium (Tervise Arengu Instituut, 2018).

Tervist edendavad lasteaiad, koolid ja töökohad

Asutus	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Tervist edendav lasteaed	5	5	5	5	5	5	5	5
Tervist edendav kool	10	10	10	11	11	12	12	12
Tervist edendav töökoht	15	16	18	18	18	18	18	18

Tabel 4.

Tervist edendavate lasteaedade, koolide ja töökohtade arv

Lääne maakonnas (Tervise Arengu Instituut, s.a).

3.8.

Hulkuvad loomad

Haapsalu linna aselinnapea Helen Rammu sõnul on Haapsalu linnas hulkuvad loomad aktuaalne probleem. Küll aga on linnal sõlmitud viieaastane leping Vilkla varjupaigaga, kes hulkuvate loomadega tegeleb ning nende eest hoolt kannab. Eelnevast tulenevalt on kodanike rahulolematu selles küsimuses vähenenud.

Haapsalu linnal on muu hulgas koerte ja kasside pidamise eeskiri, et vältida hulkuvate loomade hulga suurenemist, kolooniate teket ning kohustab omanikku looma ärajooksmist vältima. Eeskirja vastu eksimisel on ette nähtud trahv kuni 100 trahviühikut (Riigi Teataja, 2009).

3.9.

Elukoha heaolu ja turvalisus

2018. aasta maakonna tervise- ja heaolu ülevaatest Läänemaa kohta selgub, et 91,2% elanikest hindab oma elukohta turvaliseks, mis on Eesti keskmisest (84,7%) kõrgem hinnang elukoha turvalisusele (Tervise Arengu Instituut, 2018). Haapsalu linna kohta

samaväärset statistikat ei ole, kuid Haapsalu linna aselinnapea Helen Rammu sõnul soovitakse tulevikus elanike hulgas läbi viia veebipõhine rahulolu-uuring, mis käsitleb muuhulgas hinnangut elukoha turvalisusele.

3.10.

Perearstiabi kättesaadavus

Statistika, mitu perearsti 1 000 elaniku kohta Haapsalu linnas on, ei ole laiemalt kättesaadav. Kordaja on antud vaid maakonna täpsusega.

Haapsalu linna kodulehe andmetel tegutseb linnas 7 perearsti (Haapsalu Linnavalitsus,

2018). Kaugemates küldes elavatel inimestel võib tekkida probleeme teenuse kättesaadavusega, kuna ühistranspordiühendus keskusega ei ole piisav (Koppa jt, 2015).

3.11.

Kokkuvõtte valdkonna probleemi- dest

Enamik kultuuriüritusi on koondunud suvehooajale ning madalhooaja üritusi on suhteliselt vähe, kuid Haapsalu linn püüab madalhooaja elavdamisele kaasa aidata. Erinevatele vanusegruppidele, sh lastele ja noortele korraldatakse erinevaid huviringe ning treeningvõimalusi, mis on pigem aga koondunud linna keskusesse. Kõige vähem on lastele ja noortele võimalusi teadus-, loodus-, tehnika- ja IKT-teemaliseks huvihariduseks, mida tingib juhendajate ja tehnilise baasi puudus. Samuti on huvitegevustega seotud teabe kättesaadavus puudulik.

Haapsalu peamagistraal on suure koormuse all, mis töötab veelgi kasvada ning liikluse ümbersuunamine on problemaatiline. Murekohaks on tekkivad liiklusohhtlikud olukorrad, lagunevad tänavad ning elanike elu on seetõttu häiritud. Terav probleem on kõnni- ja sõiduteede seisukorraga ja tänavavalgustusega. Ühistransporti kasutatakse järjest vähem, kuna liinide sõidugraafikud on hõredad ja ei vasta sõitjate vajadusele.

Kergliiklusteed on küll rajatud, kuid tänaseks amortiseerunud või on liikumisvõimalused ebaühtlased.

Erivajadustega inimeste vajadusi on Haapsalu linnas arvesse võetud ning tagatud on ligipääsetavus suurematesse asutustesse.

Haapsalus on vähene kaetud sademevee-kanalisatsiooniga ning olemasolevate puudulik hooldus. Küll aga on juba uuendatud või

asutakse uuendama ja laiendama ühisveevärgi- ja kanalisatsioonitrasse. Joogivee kvaliteet keskuses on hea. Kohati puudub ligipääs supluskohtadele, taristu vajab väljaarendamist.

Jäätmekäitlus on linnas korraldatud, kõigile elanikele on tagatud võimalus tasuta ära anda taaskasutatavaid jäätmeid. Probleemkohaks on biojätmete sattumine üldjätmetesse ning jätmete hülgamine randa või metsaaladele.

Liiklusõnnetuste arv Haapsalus on langustrendis. Samuti ka tulekahjude ning tulekahjudes kannatanute ja hukkunute arv, mis on tingitud peamiselt Päästeameti ennetus- ja teavitustööst.

Tervist edendavate asutuste – lasteaedade, koolide ja töökohtade – arv on lasteaedade hulgas stabiilselt püsinud sama, kuid koolide ja töökohtade arv tõusnud.

Perearste on Haapsalu linnas 7, kuid kaugemal elavatel inimestel on ebapiisava ühistranspordiühenduse tõttu keskusega raske nendeni jõuda.

Hulkuvad loomad on Haapsalu linnas kogu aeg olnud murekoht, kuid tänu lepingule Vilka varjupaigaga on probleemiga rohkem tegeletud ja sellest tulenevalt on rahulolematust kodanike seas vähenenud.

4. TERVISLIK ELUVIIS

Haapsalu linna elanike tervisliku eluviisi kohta statistilised andmed puuduvad (omavalitsusel samuti puudub – info pärineb kirjavahetusest

Haapsalu aselinnapea Kaja Rootarega). Statistika on ainult Lääne-Eesti või Eesti kohta tervikuna.

4.1.

Tervisealase teabe kättesaadavus

Tervisealase info kättesaadavus on Haapsalus üldiselt hea. Teavet jagatakse kohalikus lehes ning Haapsalu linna koduleheküljel. Samuti jagavad infot koolid ning erinevad sotsiaal- ja terviseasutused.

Tervisepäevi korraldatakse vastavalt vajadusele ning korraldajate huvidele (info pärineb kirjavahetusest Haapsalu aselinnapea Kaja Rootarega).

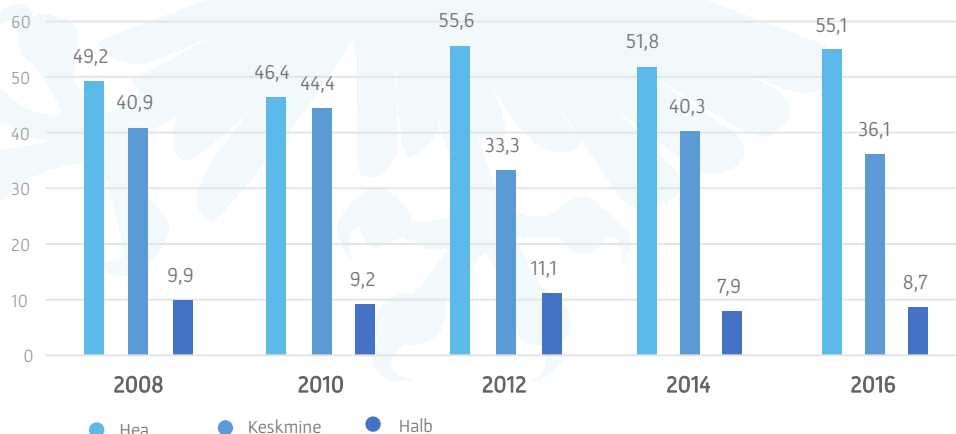
4.2.

Subjekttiivne tervise enesehinnang

Haapsalu linna kohta statistilised andmed puuduvad. 2016. aastal Lääne-Eestis tehtud uuringus selgus,

et 55% küsitelust hindavad oma tervislikku seisundit küllaltki heaks. Võrdluseks aastal 2010 oli tulemus 46% (vt joonis 16).

Subjekttiivne tervise enesehinnang

Joonis 16.
Subjekttiivne tervise enesehinnang Lääne-Eestis (Tervisestatistika ja Terviseuuringute Andmebaas 2018).

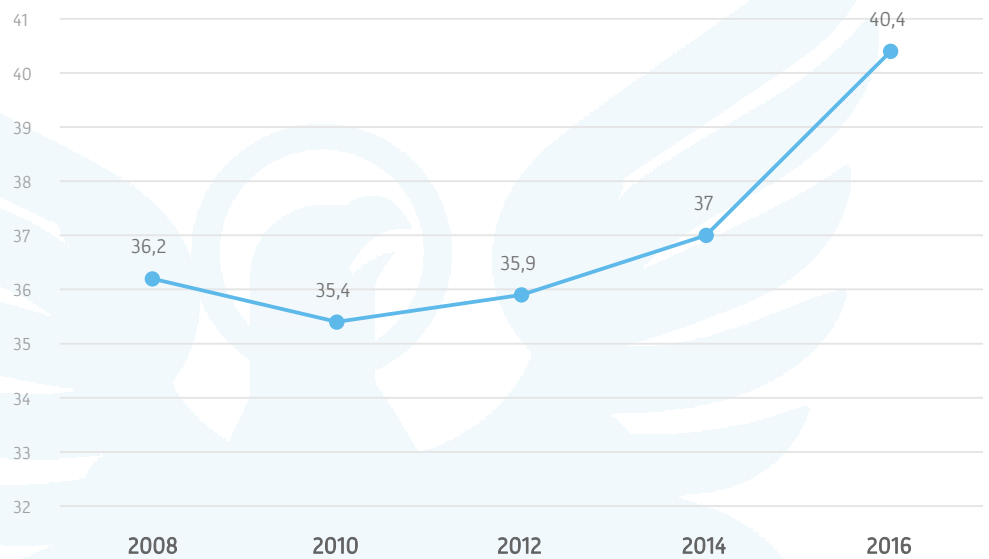
4.3.

Füüsiline aktiivsus

Haapsalu linna kohta statistilised andmed puuduvad. Kaks või enam korda nädalas vabal ajal tervisesporti harrastanute määr ulatus 2016. aasta andmetel 40%-ni Lääne-Eesti elanikkonnast (vt joonis 17). Haapsalu linna poolt on loodud erinevaid

aktiivse tegevuse võimalusi, rajatud kergliiklusteed, Haapsalus on olemas piisavalt palju füüsilist tegevust pakkuvaid kohti ja tegevusi erinevas vanuses inimeste jaoks (nt tantsurühmad, spordisaalid, jms).

Tervisespordi harrastamine

Joonis 17.

Tervisespordi harrastamise sagedus 2 või enam korda nädalas Lääne-Eestis (Tervisestatistika ja Terviseuuringute Andmebaas 2018).

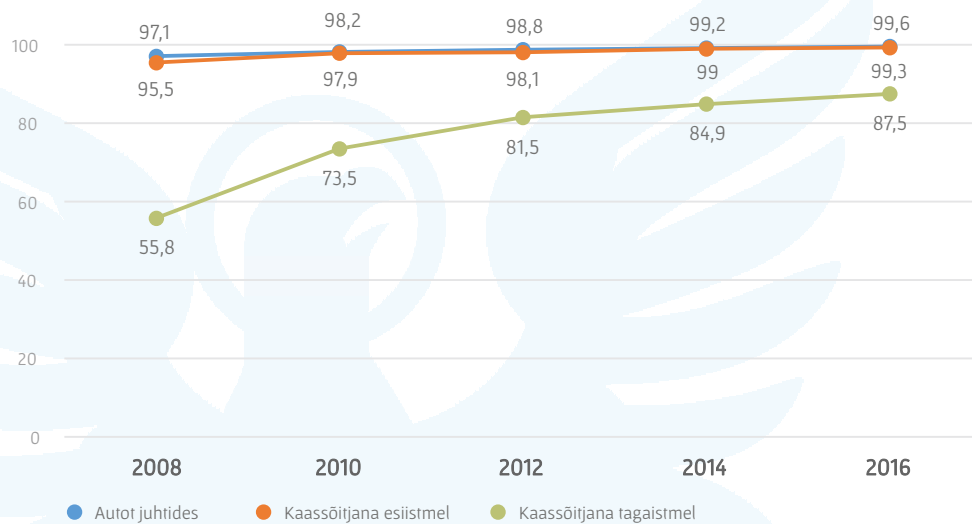
4.4.

Turvavöö kasutamine

Haapsalu linna kohta statistilised andmed puuduvad. Alati autot juhtides turvavööd kasutanuid on Eestis 2016. aasta andmeil 97%, kaassõitjana esiistmel 99% ja kaassõitjana tagaistmel 88% (vt joonis 18). Võrdluseks aastal 2014 oli

kaassõitjana turvavöö kasutamise osakaal 85% ehk madalam. Samas, autot juhtides ja kaassõitjana esiistmel jäi aastal 2014 turvavöö kasutamise osakaal sarnaseks 2016. aasta statistikaga.

Turvavöö kasutamine (%)

Joonis 18.
Turvavöö kasutamine, Eesti keskmine (Tervisestatistika ja Tervise-uuringute Andmebaas 2018).

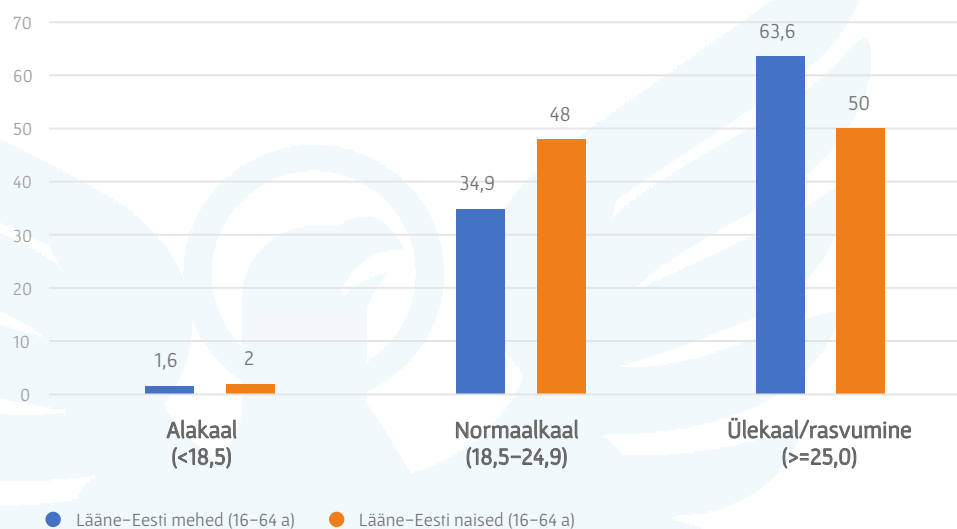
4.5.

Ülekaalu- lisus

Ülekaalulisuse kohta on statistikat võimalik leida Lääne-Eesti kohta. Ülekaalulisus on Eestis kasvav trend (Tervise Arengu Instituut, 2016) ja selles osas ei ole erand ka Lääne-Eesti. Eriti suur probleem

on ülekaalulisus Lääne-Eestis meeste seas. Normaalkaalus mehi on kõikide vanuserühmade peale kokku ainult 34,9%. Normaalkaalus naisi on Lääne-Eestis 48% ehk pooled naised on ülekaalulised.

Kehamassiindeks

Joonis 19.

Kehamassiindeks soo, vanuserühma ja piirkonna järgi (Tervise Arengu Instituut, 2016).

4.6.

Alkoholi tarvitamine

Alkoholi tarvitamise kohta eraldi andmeid Ridala valla ja Haapsalu linna kohta ei ole. Andmetena saab kasutada Lääne maakonna statistikat.

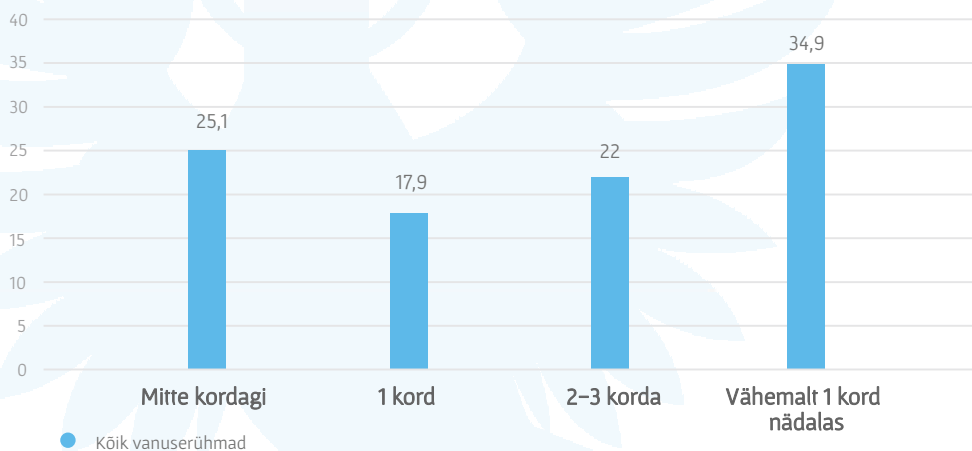
Lääne maakonnas tarvitab vähemalt mõned korrad viimase 30 päeva jooksul alkoholi 22%. Viimase 30 päeva jooksul ei ole kordagi nädalas alkoholi tarvitanud 25,1%.

Suurt kogust alkoholi tarvitab viimase 30 päeva jooksul 2–3 korda 14,4% inimesi, üks kord 21,3% ja vähemalt 1 kord 11%. Mitte kordagi ei tarvitanud viimase 30 päeva jooksul suurt kogust alkoholi 53,3%.

2015. aasta ESPAD (Euroopa kooliõpilaste alkoholi ja narkootikumide kasutamise võrdlusuuring) uuringu järgi on 89,29% noortest Lääne maakonnas olnud purjus viimase 12 kuu jooksul 0–2 korda. Üle kolme korra on viimase 12 kuu jooksul purjus olnud 10,71%.

Elektronilise kirjavahetuse järgi ennetab ennast hävitavat käitumist Haapsalus nii noorsootöö, hariduse, sotsiaaltöö jne arendamine.

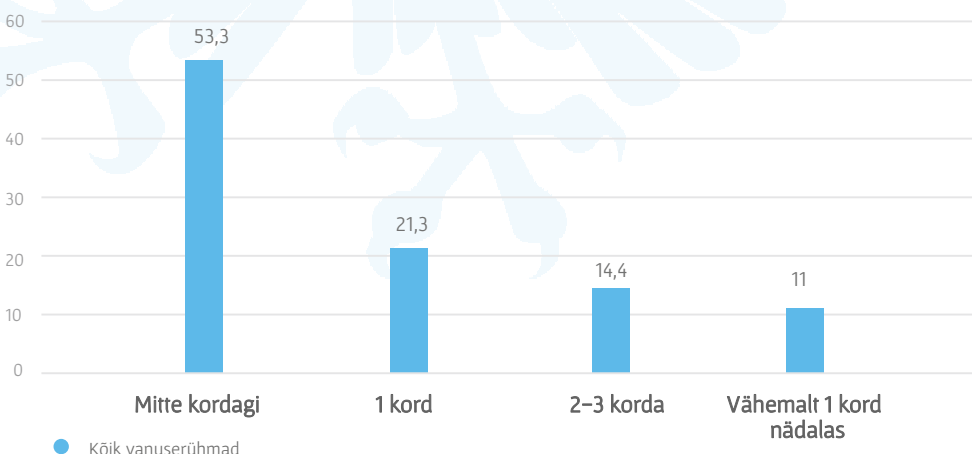
Alkoholi tarvitamine

Joonis 20.

Alkoholi tarvitamine viimase 30 päeva jooksul vanuserühma ja maakonna järgi (Tervise Arengu Instituut, 2011).

Korruga vähemalt 6 alkoholi annuse tarvitamine

Joonis 21.

Korruga vähemalt 6 alkoholi annuse tarvitamine viimase 30 päeva jooksul vanuserühma ja maakonna järgi (Tervise Arengu Instituut, 2011).

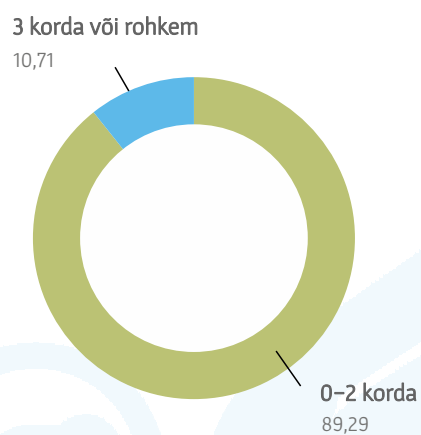

4.6.

Alkoholi tarvitamine

Purjus olemine (%)

Joonis 22.

ESPAD43: Viimasel 12 kuul 3 ja enam korda purjus olemine maakonna järgi (Tervise Arengu Instituut, 2015).

4. TERVISLIK
ELUVIIS

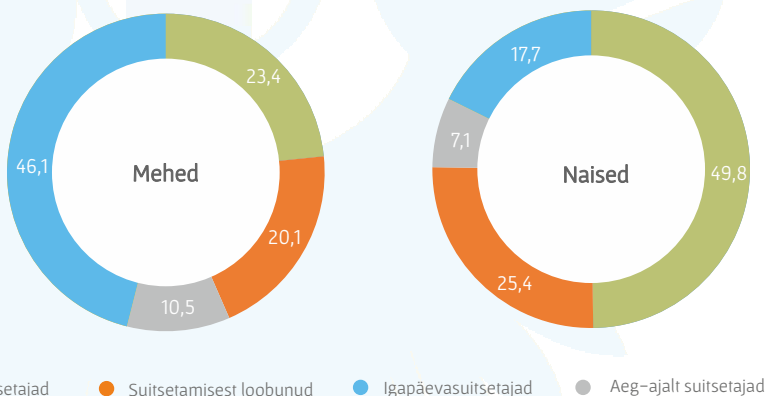
4.7.
Suitseta-
mine

Suitsetamise kohta on statistika olemas Lääne maakonna kohta, eraldi statistikat Haapsalu linna ja Ridala valla kohta ei ole. Statistika järgi on Lääne maakonnas mehi, kes on igapäevasuitsetajad, 46,1% ja naised 17,7%. Eestis keskmiselt on igapäevaselt suitsetavaid mehi 33% ja naised 18,1%. Kui naiste puhul erinevust Eesti keskmise näitajaga eriti pole, siis meeste puhul võib öelda, et suitsetamine Lääne maakonna meeste seas on tervise hoidmise seisukohast probleem.

Vanuserühmade järgi on kõikides vanuserühmades kokku mittersuitsetajaid 37,7% ja igapäevasuitsetajaid 30,6%. Suitsetamisest on õnnestunud loobuda 23% ja aeg-ajalt suitsetab Lääne maakonnas 8,7% inimestest. Eestis keskmiselt on igapäevasuitsetajaid 25,2% ja mittersuitsetajaid 48,1%.

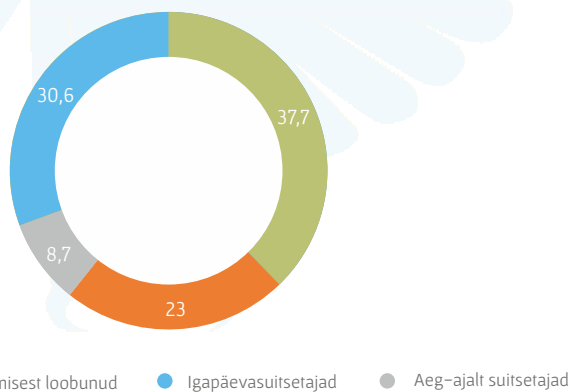
Võrreldes 2008. aasta Lääne-, Saare- ja Hiiumaa elupiirkonnas tehtud uuringuga (Haapsalu linna terviseprofiil, 2010) on igapäevasuitsetajate hulk jäänud sisuliselt samaks, ulatudes ca 31%-ni.

Suitsetamine (%)

Joonis 23.
Suitsetamine soo ja maakonna järgi (Tervise Arengu Instituut, 2011).

Suitsetamine vanuserühmade järgi (%)

Joonis 24.
Suitsetamine vanuserühmade ja maakonna järgi (Tervise Arengu Instituut, 2011).

4.8.

Kokkuvõte valdkonna probleemi- dest

Haapsalus on tervisealase info kätte-
saadavus puudulik. Terviseüritusi
korraldatakse, kuid puudub ülevaade
ja statistika. Probleme on linna elanike
toitumisharjumustega, vähe pööratakse
tähelepanu tasakaalustatud ja tervislikule
toidule – see soodustab rasvumist ning tervise

halvenemist. Suitsetamise ja alkoholi
tarbimise osakaal on kõrge ning pööratakse
vähe tähelepanu sellega kaasnevatele
riskidele. Rohkem tuleb tegeleda ennetus- ja
teavitustööga.

5. RAHVASTIKU TERVISE SEISUND

5.1.

Nakkus- haigused

Esmahaigestumine sugulisel teel levivatesse nakkushaigustesse on püsinud madal ja isegi vähenenud terves Lääne maakonnas. HIV-i on nakatunud 2008–2017. aastatel vaid 1 inimene. Sugulisel teel levivaid klamüüdia juhtumid on aastatega vähenenud. Aastal 2009 oli selliseid juhtumeid Lääne maakonnas 28, kuid 2017 juba 13. Siit võib järeldada, et inimesed on rohkem teadlikud erinevatest kaitsevahenditest ning ennetustöö ning teavitustöö on oma positiivse mõju andnud.

Tuberkuloosi haigestumusjuhtumite arv Lääne maakonnas on samuti vähenenud (2017. aastal 1 juhtum), kuid arvestades nakkuse levikut, tuleb tähelepanu pöörata just haiguse avastamisele.

Salmennelloosijuhtumid on alatest aastast 2011, kui oli 50 salmennelloosi juhtumit, tugevalt langenud. Aastal 2017 oli selliseid juhtumeid 3.

Puukentsefaliiti nakatumine on küllaltki väike tänu vaktsineerimistele, keskmiselt 3,7 haigusjuhtu aastas. Lyme'i tõbi (puukborrelioos) nakatumine on aga märkimisväärselt suur, keskmiselt lausa 76 haigusjuhtu aastas (2008–2017). Puukide levikut on soodustanud soojad talved ja neile sobilik kasvukeskkond (võsastunud heinamaad).

Täpsemad andmed eraldi Haapsalu linna (ja endise Ridala valla) kohta puuduvad.

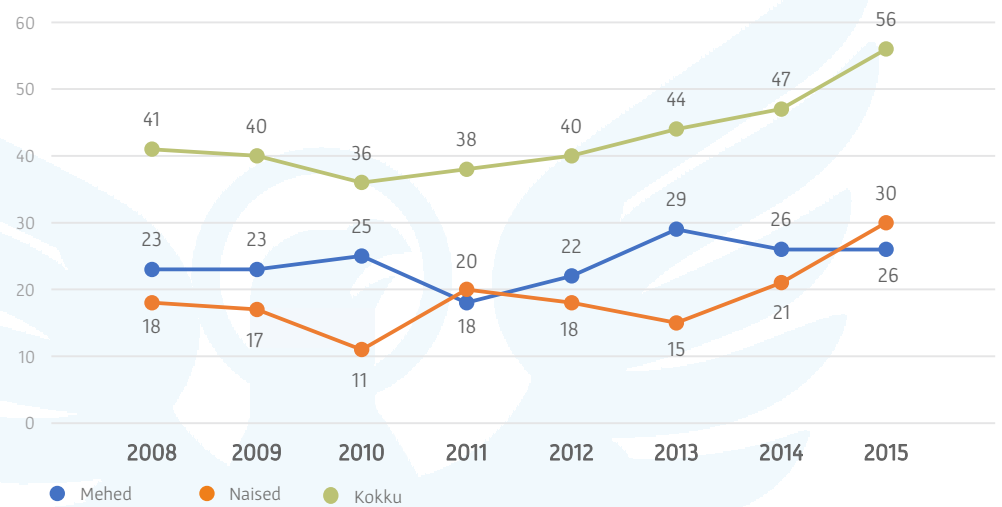

5.2.

Paha-
loomuli-
sed
kasvajad

Suremus pahaloomulistesse kasvaja-
tesse haigestumise tõttu on alates
2010. aastast kergelt tõusvas trendis.
Aastal 2010 oli pahaloomulistesse kasvaja-
tesse surnuid kokku 36 ja 2015. aastal juba 56.

Pahaloomulised kasvajad

Joonis 25.

Surmad soo, põhjuse ja elukoha kohaliku omavalitsuse järgi (Tervise Arengu Instituut).

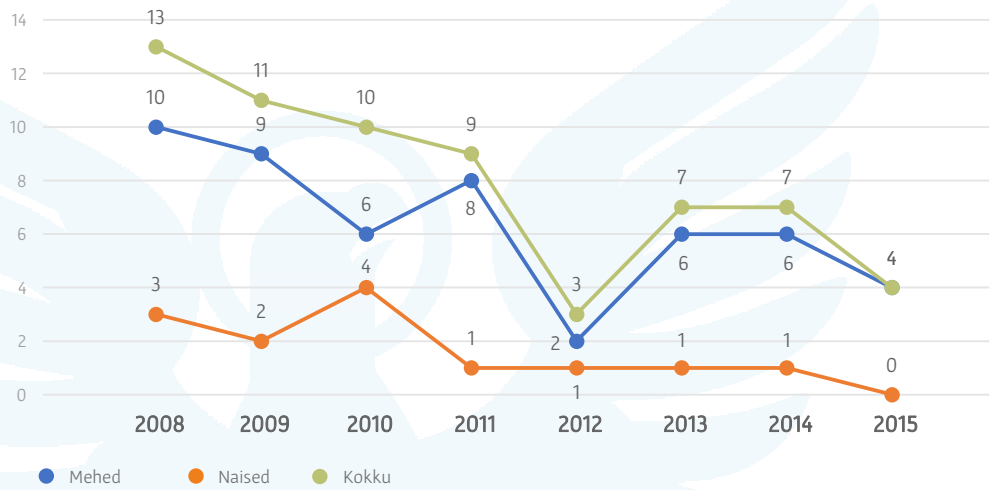

5.3.

Õnnetus-
juhtumid,
mürgistu-
sed ja
traumad

Õnnetusjuhtumeid, mürgistusi ja traumasid, mis on lõppenud surmaga, on siiaaani esinenud rohkem meestel. Aastal 2016 esines õnnetusjuhtumeid, mürgistusi või traumasid meestel 7-l korral ning naistel mitte ühelgi korral.

Õnnetusjuhtumid, mürgistused ja traumad

Joonis 26.

Surmad soo, põhjuse ja elukoha kohaliku omavalitsuse järgi (Tervise Arengu Instituut).

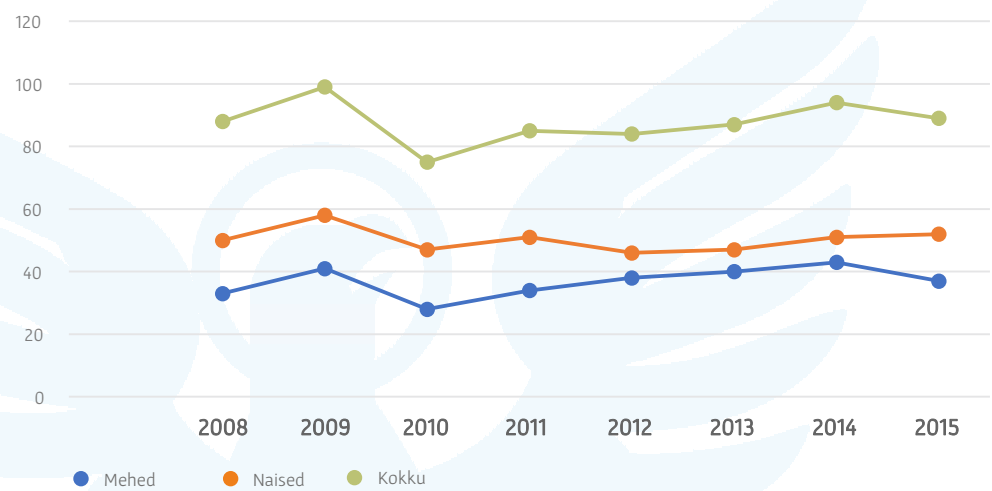

5.4.

Vereringeelundkonna haigused

Suremus vereringeelundkonna haigustesse on alates 2010. aastast kergelt tõusvas trendis. Aastal 2010 oli vereringeelundkonna haigustesse surnuid kokku 75, aastal 2015 oli neid juba 89.

Vereringeelundite haigused

Joonis 27.
Surmad soo, põhjuse ja elukoha kohaliku omavalitsuse järgi (Tervise Arengu Instituut).

5.5.

Kokkuvõte valdkonna probleemi- dest

On palju erinevaid seisundeid, mis mõjutavad rahvastiku tervist: pahaloomulised kasvajakasvaja; õnnetusjuhtumid ja mürgistused või traumad; vereringeelundkonna haigused ning nakkushaigused. Haigestumine pahaloomulistesse kasvajatesse ja vereringeelundkonna haigustesse on Haapsalu linnas tõusnud. Positiivne on aga

see, et haigestumine osadesse nakkushaigustesse nagu HIV ja salmonelloos on vähenenud. Puukentsefaliiti haigestumine on samuti vähenenud, aga puukborrelioosi nakatunute arv on Haapsalu linnas suur.

KOKKUVÕTE

Haapsalu linna iseloomustab rahva-
arvu järk-järguline vähenemine. Eesti
rahvastikuregistri andmetel on
viimase viie aastaga rahvaarv vähenenud 420
elaniku võrra, see teeb aastas keskmiselt 105
elanikku. Haapsalu linna nooremaelised ei
leia piirkonnas rakendust ning lähevad mujale
elama ja töötama, see on ka põhjuseks, miks
Haapsalu linna sündimuskordaja on väiksem
Eesti keskmisest. Positiivne on nakkushaiguste
vähene levik ja pahaloomuliste kasvajate
esmaavastamise haigusjuhtumite vähenemine
Haapsalu elanikkonna hulgas.

Haapsalu linnas suureneb ülalpeetavate määr
ning seda just 65+ vanuses elanike arvukuse
tõttu. Ülalpeetavate määr on Haapsalu linnas
Eesti keskmisest kõrgem. Samas jääb Haapsalu
elanike keskmine brutotulu, kuigi viimastel
aastatel stabiilselt kasvanud, Eesti keskmisele
alla. Põhjuseks on kaubandus- ja teenindus-
sektori domineerimine Haapsalu ettevõtluses.
Lisaks tegutsevad Haapsalu linna peamiselt
väikeettevõtted (kuni kümme töötajat). Kuigi
väikeettevõtted on tegutsemises paindlikumad,
on neil teisalt kehvemad võimalused
majanduskeskkonna halvenemisel toime tulla.

Kuigi linna töövõimetuspensionäride arv on
alates 2017. aastast hakanud langema, on
puuetega täiskasvanute ja laste arv paaril
viimasel aastal märkimisväärselt kasvanud.
See suurendab survet Haapsalu linna sotsiaal-
hoolekandele. Haapsalu linnas on aastaid
makstud Eesti keskmisest kõrgemaid toime-
tulekutoetusi.

Enamik kultuuriüritusi on koondunud suve-
hooajale ning madalhooaja üritusi on suhteli-
selt vähe, kuid Haapsalu linn püüab madal-
hooaja elavdamisele kaasa aidata. Erinevatele
vanusegruppidele, sh lastele ja noortele
korraldatakse erinevaid huviringe ning

treeningvõimalusi, mis on pigem aga
koondunud linna keskusesse. Kõige vähem
on lastele ja noortele võimalusi teadus-,
loodus-, tehnika- ja IKT-teemaliseks
huvihariduseks, mida tingib juhendajate ja
tehnilise baasi puudus. Samuti on huvitege-
vustega seotud teabe kättesaadavus
puudulik.

Haapsalu peamagistraal on suure koormuse
all, mis töötab veelgi kasvada ning liikluse
ümbesuunamine on problemaatiline.
Murekohaks on tekkivad liiklusohutlikud
olukorrad, lagunevad tänavad ning elanike
elu on seetõttu häiritud. Terav probleem on
kõnni- ja sõiduteede seisukorraga, tänav-
valgustusega. Ühistranspordi kasutatakse
järjest vähem, kuna liinide sõidugraafikud on
hõredad ja ei vasta sõitjate vajadusele.

Kergliiklusteed on küll rajatud, kuid tänaseks
amortiseerunud või on liikumisvõimalused
ebaühtlased.

Erivajadustega inimeste vajadusi on
Haapsalu linnas arvesse võetud ning tagatud
on ligipääsetavus suurematesse asutustesse.

Haapsalus on vähene kaetus sademevee-
kanalisatsiooniga ning olemasolevate
puudulik hooldus. Küll aga on juba
uuendatud või asutakse uuendama ja
laiendama ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni-
trasse. Joogivee kvaliteet keskkuses on hea.
Kohati puudub ligipääs supluskohtadele,
taristu vajab väljaarendamist.

Jäätmekäitlus on linnas korraldatud, kõigile
elanikele on tagatud võimalus tasuta ära
anda taaskasutatavaid jäätmeid. Probleem-
kohaks on biojätmete sattumine üldjät-
metesse ning jäätmete hulgamine randa või
metsaaladele.

KOKKUVÕTE

Liiklusõnnetuste arv Haapsalus on langus-trendis. Samuti ka tulekahjude ning tulekahju-des kannatanute ja hukkunute arv, mis on tingitud peamiselt Päästeameti ennetus- ja teavitustööst.

Tervist edendavate asutuste – lasteaedade, koolide ja töökohtade – arv on lasteaedade hulgas stabiilselt püsinud sama, kuid koolide ja töökohtade arv on tõusnud.

Perearste on Haapsalu linnas 7, kuid kaugemal elavatel inimestel on ebapiisava ühistranspordiühenduse tõttu keskusega raske nendeni jõuda.

Hulkuvad loomad on Haapsalu linnas koguaeg olnud murekoht, kuid tänu lepingule Vilkla varjupaigaga on probleemiga rohkem tegeletud ja sellest tulenevalt rahulolematust kodanike seas vähenenud.

Haapsalus on terviseala info kättesaadavus puudulik. Terviseüritusi korraldatakse, kuid

puudub ülevaade ja statistika. Probleme on linna elanike toitumisharjumustega, vähe pööratakse tähelepanu tasakaalustatud ja tervislikule toidule – see soodustab rasvumist ning tervise halvenemist. Suitsetamise ja alkoholi tarbimise osakaal on kõrge ning pööratakse vähe tähelepanu sellega kaasnevatele riskidele. Rohkem tuleb tegeleda ennetus- ja teavitustööga.

On palju erinevaid seisundeid, mis mõjutavad rahvastiku tervist: pahaloomulised kasvajakasvaja; õnnetusjuhtumid ja mürgistused või traumad; vereringeelundkonna haigused ning nakkushaigused. Haigestumine pahaloomulistes kasvajatessse ja vereringeelundkonna haigustesse on Haapsalu linnas tõusnud. Positiivne on aga see, et haigestumine osadesse nakkushaigustesse nagu HIV, salmonelloos on vähenenud. Puukentsefaliiti haigestumine on samuti vähenenud, aga puukborrelioosi nakatunute arv on Haapsalu linnas suur.

Kasutatud kirjandus

- Eesti naabrivalve. (2018). Haapsalu linn. [2018, november 11].
<http://naabrivalve.ee/?mid=336>
- Haapsalu Kultuurikeskus. (2018). Sündmused. [2018, detsember 11].
<http://www.kultuurimaja.ee/syndmused/>
- Haapsalu Lasteaed Päikesejänku. (2018). Huvitegevus. [2018, detsember 11].
<http://paikesejanku.haapsalu.ee/huvitegevus/>
- Haapsalu Lasteaed Tõruke. (2018). Huvitegevus. [2018, detsember 11].
<http://toruke.haapsalu.ee/huvitegevus/>
- Haapsalu Linnavalitsus. (2018). Sotsiaaltöö. [2018, november 11].
<http://www.haapsalu.ee/uldinfo>
- Haapsalu Linnavalitsus. (2018). Haapsalu Sotsiaalmaja. [2018, detsember 11].
<http://www.haapsalu.ee/haapsalu-sotsiaalmaja>
- Haapsalu Linnavalitsus. (2018). Perearstid. [2018, detsember 08].
<http://www.haapsalu.ee/perearstid>
- Haapsalu Viigi Kool. (2018). Huvitegevus. [2018, detsember 11].
<http://www.viigi.edu.ee/wp/huvitegevus/>
- Haigekassa. (2018). Ravikindlustatute statistika. [2018, oktoober 31].
https://haigekassa.ee/haigekassa/aruanded-eelarve-ja-statistika/finantsnaitajad/ravikindlustatute-statistika?fbclid=IwAR3vojT5VsqcGn6TG_DrKLHEIQX2Jc07IQdCdBxXeJQyQYx8gPEf2VKejqM
- Koppa, H., Vilbas, M., Sarapik, U., Roosiväli, R., Schmidt, T. & Krabo, K. (2015). Ridala valla arengukava 2015–2022. [2018, detsember 12].
<https://www.riigiteataja.ee/akti/4091/0201/5010/arengukava.pdf>
- Liikumisvabadus. (2018). InvaInfo. [2018, detsember 12].
<http://liikumisvabadus.invaInfo.ee/?go=objekt&ee=151>
- Maksu- ja Tolliamet. (2018). Vastus autori andmetaotlusele.
- Paavle, S. (2018). Haapsalus avati tegevuspark ratastoolikasutajatele. [2018, detsember 11].
<https://www.liigume.ee/893825/haapsalus-avati-tegevuspark-ratastoolikasutajatele>
- Rahuvarm, A., Lemmsalu, E., Jalgma, K., Altmets, E., Schwindt, M., Vilta, K., Tarv, T., Luik, P., Uusen, M., Pärnaste, V., Hallik, V., Rootare, K., Katkosilt, A., Tuisk, T., Kiis, L., Raag, J., Mitšurina, M., Edasi, S., Danilov, I. & Leek-Ambur, H. (2010). Haapsalu linna terviseprofiil. [2018, detsember 08].
<http://rahvatervis.ut.ee/bitstream/1/3822/1/HaapsaluLinn2010.pdf>
- Reiljan, K. (2016). Läänemaal oli liikluses õnnelik aasta. [2018, detsember 12].
<https://online.le.ee/2016/03/20/laanemaal-oli-liikluses-onnelik-aasta/>
- Riigi Teataja. (2018). 2018. aastal makstavate sotsiaaltoetuste piirmäärad. [2018, november 22].
<https://www.riigiteataja.ee/akt/427022018043>
- Riigi Teataja. (2015). Haapsalu linna arengukava 2015–2028. [2018, detsember 12].
https://www.riigiteataja.ee/akti/4051/2201/5033/Haapsalu%20arengukava_m36.pdf
- Riigi Teataja. (2009). Haapsalu linna lemmikloomade registri põhimäärus. [2018, detsember 08].
<https://www.riigiteataja.ee/akt/407122013005>
- SA Eesti Terviserajad. (2018). Haapsalu Paralepa terviserada. [2018, detsember 12].
<https://terviserajad.ee/rajad/haapsalu-paralepa-terviserada/>
- Sotsiaalkindlustusamet. (2018). Vastus autori andmetaotlusele.

Kasutatud kirjandus

- Siseministeerium. (2010). Turvalisuspoliitika 2010: Kokkuvõte "Eesti turvalisuspoliitika põhisuunad aastani 2015" täitmisest. [2018, detsember 08].
https://www.siseministeerium.ee/sites/default/files/dokumendid/turvalisuspoliitika_2010.pdf
- Statistikaamet. (2018). Registreeritud kuriteod astme/liigi ja maakonna järgi. [2018, detsember 12].
<http://andmebaas.stat.ee/?lang=et&SubSessionId=a4138060-5403-4c06-ab45-82cb3360ebdf&themetreid=-200>
- Statistikaamet. (2018). Andmebaas. [2018, november 10].
<http://pub.stat.ee/px-web.2001/dialog/statfile2.asp>
- Tervise Arengu Instituut. (2018). Maakonna tervise- ja heaolu ülevaade 2018. Läänemaa. [2018, detsember 08].
http://www.terviseinfo.ee/images/M_images/L22nemaa_terviseylevaade_2018.pdf
- Tervise Arengu Instituut. (2016). Ülekaalusis ja rasvumine on suurimad terviseriskid. [2018, detsember 08].
<http://www.terviseinfo.ee/et/blogi/4689-ulekaalusis-ja-rasvumine-on-suurimad-terviseriskid>
- Tervise Arengu Instituut. (2018). Tervisestatistika ja terviseuuringute andmebaas. [2018, detsember 08].
<http://pxweb.tai.ee/PXWeb2015/index.html>
- Tervise Arengu Instituut. (2018). Võrgustiku liikmed. [2018, detsember 13].
<http://www.terviseinfo.ee/et/tervise-edendamine/koolis/tervist-edendavate-koolide-vorgustik/vorgustiku-liikmed>
- Töötukassa. (2018). Töötud kohalikes omavalitsustes. [2018, oktoober 31].
<https://www.tootukassa.ee/content/tootukassast/tootud-kohalikes-omavalitsustes?fbclid=IwAR36HWGuRgBORmuTZxTeaNV5RM00OKWE13yW1EUi3bDsKuwiviXPjiiQ3KU>
- Uuemõisa Lasteaed-Algkool. (2018). Ringide toimumise ajad. [2018, detsember 11].
<http://www.ua.edu.ee/?id=6&page=12>
- Valco OÜ. (2018). Lastega vaba aja veetmise võimalused Eestis. [2018, detsember 12].
<https://kuhuminnalastega.ee/>

